

QL
461
.R873
ENT

Bot 6 fuzet 10
1899. dec.

51

3

QL
461
R873
ENT

VI. kötet. 1899. december hó. 10. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

DR. BEDŐ ALBERT DR. ENTZ GEZA
DR. CHYZER KORNÉL DR. HORVATH GÉZA

KÖZREMŰKÖDÉSEVEL

SZERKESZTIK

ABAFI AIGNER LAJOS, JABLONOWSKI JÓZSEF
ÉS CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST.

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
VII., RÖKK-SZILÁRD-UTCZA 32.

Megjelenik minden hónap első napján, július és augusztus havak kivételével
Előfizetési ára egész évre 4 frt.

Tartalom.

Lepkebiológiai megfigyelések. <i>Nécsey Istvántól.</i>	199
Paederastia rovaroknál. <i>A. Aigner Lajtól, Ábrával.</i>	202
Eperjesi lepke-fajváltozatok. II. <i>Dahlström Gyulától.</i>	205
Pótlék a magyar bogár-katalógushoz. <i>Csiki Ernőtől.</i>	208
<i>Különfélék :</i>	
A retyezāti tavak Crustaceáiról.	212
Újszerű selyemtermelés	212
A petroleum mint rovarirtó	212
Új rovarrend. <i>Csiki Ernőtől.</i>	213
Méhölő virágok	213
A palaearki lepkék katalógusa	213
Tudományos expeditió	213
Zeuzera pyrina <i>Szontagh Gyulától.</i>	214
Kártékony bogarak	214

Kérelem. Azon kéressel fordulok a t. olvasókhöz, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum részére kirándulásaik alkalmával futóbogarakat (*Carabus*) gyűjteni szíveskedjenek. Köszönettel vennők, ha minél nagyobb mennyiségű anyagot kapnánk az ország különböző részeiből. A gyűjtött bogarakat csak egyszerűen borszeszben kérjük a M. Nemzeti Múzeum állattári osztályának címére elküldeni. Fontos a gyűjtés helyének (város, község, hegység, völgy stb.) ismerete, — ezt kérjük írónnal egy kis papírosdarabkára a gyűjtő nevével együtt feljegyezni és az üvegcsébe tenni. Csiki Ernő, Budapest (M. Nemzeti Múzeum).

A budapesti entomologusok minden *pénteken este* a Muhr-féle vendéglőben (Kerepesi-út 44.) találkoznak.

Az 1897., 1898. és 1899-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Az előbbi kötetekből csak egyes példány áll rendelkezésre; ezek következő áron kaphatók: I. kötet 5 frt, II. kötet 3 frt, III. kötet 5 frt.

Az előfizetési összegek kiadóhivatalunkhoz (VIII. Rökk-Szilárd-utca 32.) címzendők.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

— * —

DR. BEDŐ ALBERT DR. ENTZ GEZA
DR. CHYZER KORNÉL DR. HORVATH GÉZA

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTIK

ABAFI AIGNER LAJOS, JABLONOWSKI JÓZSEF
ÉS CSIKI ERNŐ.

VI. KÖTET.

BUDAPEST.

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
VIII., RÖKK-SZILÁRD-UTCA 32.

Tartalomjegyzék.

A. Aigner Lajos: Lepkék színváltozása—	12
— Az Aporia crataegi eltérése. Ábrával	17
— A rovargyűjtemény tudományos elrendezése	23
— A magyar lepke-fauna gyarapodása 1898-ban	73 95
— Az Argynnis Paphia melanistikus alakjai. Ábrával	82
— Lepkézés családokkal	86
— A Zygaena carniolica új fajváltozatai. Két ábrával	102
— Lepke-eltérések	130
— Vitéz lepke	132
— Adatok a lepkék biológiájához	147 172 190
— A rovarok nemi ösztönéről	150
— A hernyók utolsó kenete	155
— Paederastia rovaroknál. Ábrával	202
Biró Lajos: Hangyautánzó pókok	67
Bordan István: Néhány színelterő lepkéről	41
— A Saturnia pyri új fajváltozata. Ábrával	125
Bossányi József: Terren András	129
Branesik Károly Dr.: Ritka vendég Algirből	128
— Ritka életszívósság	131
— A fecskefészkek lakói	150
— Silpha-bőség	151
— Leptidea brevipennis	175
— Hazánk új Liosoma-faja	194
Csiki Ernő: A myrmekophil Pselaphidák	10
— Közép-Európa bogarai	40 180
— A magyar bogár-fauna gyarapodása 1898-ban	55
— Európa bogarai	87
— Hazánk Orsodacne-féléi. 3 ábrával	92
— Magyarország Donaciinái	138 163
— Déva bogárvilága	153
— Új rovarrend	152 213
— Pótlék a magyar bogár-katalógushoz	208
Czekelius D. Dr.: Adatok Erdély rovarfaunájához	111
— Polyommatus Amphidamas Erdélyben	154
Daday Jenő Dr.: Az apró rákok gyűjtése. Ábrával	48
Dahlström Gyula: A lepkék aberrációról	174
— Eperjesi lepke-fajváltozatok	177 205
Dudinszky Emil: A rózsa rovarellenségei és barátai	127
— A Polistes gallicáról	192

Fountaine M. E: Lepkevadászat Magyarországon	—	—	4	36	51	
Horváth Géza Dr: Adatok a magyar tengermellék lepke-faunájához					45	
Hudak Ede Agost: Saturnia pyri	—	—	—	—	16	
— Gölniczbányai lepkék	—	—	—	—	150	
Jablonski József: Az almafa pajzstetvei. 2 ábrával	—	—	—	—	1	
— A vértetű hazája	—	—	—	—	27	
— A vértetű keresése, megismerése és irtása	—	—	—	—	76	
— A szőlómoly és szőlőiloncza irtása	—	—	—	89	117	
— A hesszeni légy ellen való védekezés	—	—	—	—	144	
— A golyóüszög. 4 ábrával	—	—	—	157	184	
Kaufmann Erno: A magyarországi Rhinoncus-fajok	—	—	—	—	133	
— Érdekes rovar-jelenség	—	—	—	—	151	
Lasz Samu: A lepkészet története Magyarországon	—	—	—	—	61	
Mallász József: A Coccinella némely sajátságáról	—	—	—	—	113	
Nécesy István: Penthophora morio	—	—	—	—	8	
— Lepkebiológiai megfigyelések	—	—	—	—	199	
Pável János: Az Oxytrypia orbiculosa történetéhez	—	—	—	—	17	
Ratkovszky Károly: A tölgy pajzstetűjéről	—	—	—	—	70	
Szépligeti Győző: Magyarországi Braconidák	—	—	—	—	98	
Szontagh Gyula: Zeuzera pyrina	—	—	—	—	214	
Ványk József: Méhetőlő jáczint	—	—	—	—	17	
Vellay Imre: Adatok Szeged faunájához	—	104	121	136	168	183
Névtelen közlemények:						
Az őszibarackfa rontója	—	—	—	—	16	
A negyedik nemzetközi zoológiai congressus	—	—	—	—	18	
Általános entomológiai társulat	—	—	—	—	18	
Csiki Ernő	—	—	—	—	19	
A vértetű irtása	—	—	—	—	19	
Argynnis eltérések	—	—	—	—	20	
A méh munkája	—	—	—	—	20	
Entomológiai évkönyv	—	—	—	—	20	
Felpuhított lepkék	—	—	—	—	20	
Coleopterák meghatározása	—	—	—	—	21	
Az almamoly irtása	—	—	—	—	21	
Az első lepke 1899-ben	—	—	—	—	21	
A palaearki Makrolepidopterák	—	—	—	—	21	
Mi a legszebb a rovargyűjteményben?	—	—	—	—	21	
Az Oceria dispar Észak-Amerikában	—	—	—	—	21	
Sáska-érmek	—	—	—	—	22	
A rovarevő madarak	—	—	—	—	43	
A bogarak ereje	—	—	—	—	43	
A nomer claturáról	—	—	—	—	44	
Emich Gusztáv műve	—	—	—	—	44	
Seyfert Viimos bogárgyűjteménye	—	—	—	—	44	
Új rovarevő növények	—	—	—	—	65	
Poloska mint tolvaj	—	—	—	—	65	
Hangya mint gyógyszer tudóvész ellen	—	—	—	—	66	
Rovarak gyűjtéséről	—	—	—	—	66	
Entomológiai pályakérdés	—	—	—	—	66	
				66	176	

Pókhálóból készült ruha	—	—	—	—	—	85
A poloskáról	—	—	—	—	—	88
Hasznos rovarok meghonosítása	—	—	—	—	—	88
A rák életmódja	—	—	—	—	—	107
A cserebogár irtása	—	—	—	—	—	108
Pillangó estélyek	—	—	—	—	—	108
A Trencsénmegyei Természettudományi Egylet	—	—	—	—	—	109
A vértetűről körrendelet	—	—	—	—	—	109
A hernyók irtása	—	—	—	—	—	109
Az Anthrenus-ok ellen	—	—	—	—	—	110
A sírok faunája	—	—	—	—	—	110
A béka tápláléka	—	—	—	—	—	110
A Phylloxera kártékonytsága	—	—	—	—	—	110
Szőlőt károsító hernyók	—	—	—	—	—	129
Zenekedvelő pókok	—	—	—	—	—	131
A magyarországi legyek jegyzéke	—	—	—	—	—	152
Fénytárasztó női ruha	—	—	—	—	—	152
A lepke-praeeparáló szalag	—	—	—	—	—	152
A legnagyobb rovargyűjtemény	—	—	—	—	—	153
A Pieris brassicae hernyója ellen	—	—	—	—	—	153
Életszívósság a lepkéknel	—	—	—	—	—	153
A budapesti entomologusok nyári kirándulásai	—	—	—	—	—	154
A fülbemászó hasznos állat	—	—	—	—	—	175
A hangyák intelligenciájáról	—	—	—	—	—	175
A rümcery ellen	—	—	—	—	—	176
Az almának új ellensége	—	—	—	—	—	176
Zanclognatha tenuialis	—	—	—	—	—	176
A Bácska Hemiptera-faunája	—	—	—	—	—	195
A világosság befolyása a rovarokra	—	—	—	—	—	195
A rovarok hadakozásáról	—	—	—	—	—	196
Megfúladt vízibogár	—	—	—	—	—	196
Lignyoptera fumidaria	—	—	—	—	—	196
Szívós életű rovar (Margerodes)	—	—	—	—	—	196
Külföldi vendég (Dr. Horn V.)	—	—	—	—	—	196
Ceyloni társas utazás	—	—	—	—	—	197
Viertl Adalbert bogárgyűjteménye	—	—	—	—	—	197
Káros rovarok (Emich Gusztáv műve)	—	—	—	—	—	197
Rovartani előadások	—	—	—	—	—	197
A rettyezáti tavak Crustaceáiról	—	—	—	—	—	212
Újszerű selyemtermelés	—	—	—	—	—	212
A petroleum mint rovarirtó	—	—	—	—	—	212
Méhölő virágok	—	—	—	—	—	213
A palaearki lepkék katalógusa	—	—	—	—	—	213
Tudományos expedíció	—	—	—	—	—	213
Kártékony bogarak	—	—	—	—	—	214

Index specierum.

Insecta.

a) Hymenoptera.

- Abia** sericea 121. **Acoelius** subfasciatus 100. **Ademon** decreceris 101. **Agathis** malvacearum 100, nigra 100, rufipalpis 100, brevisata 100, tibialis 101. **Agenia** carbonaria 123. **Allantus** annulatus 122, costatus 122, Rossii 122, flavipes 122. **Alysia** manducator 102. **Amblyteles** camelinus 122, Gravenhorsti 122, vadatorius 122. **Ammobates** oraniensis 111. **Ammophila** subulosa 123, Mocsáryi 123. **Andrena** morio 124, pilipes 124, thoracica 124, albicans 124, tibialis 124, nigroaenea 124, taraxaci 124, varians 124, parvula 124, sericata 124 ventralis 124, fulvicrus 125, combinata 125, liburnica 125. **Anthidium** manicatum 125. **Anthophora** pilipes 124, intermedia 124. **Aphareta** cephalotes 102. **Aphidius** avenae 102. **Aphenogaster** subterranea 124. **Aphomia** colonella 193. **Arge** cseruleipennis 121, rosae 121. **Ascogaster** armatus 99, 4-dentatus 99, variipes 99, gonocephalus 99, Aspilota distracta 102, nervosa 102, concinna 102, praecipua 102, jaculans 101, ruficornis 102. **Athalia** glabricollis 121, spinarum 121.
- Banchus** falcator 124, pictus 122. **Bembex** rostrata 123, olivacea 123, tarsata 123, Megerlei 123. **Blastes** punctatus 111, brevicornis 111. **Biosteres** haemorrhis 102. **Blacus** ruficornis 101, compar 101, instabilis 101, maculipes 101, interstitialis 101. **Blennocampa** pusilla 121. **Bombus** agrorum 124, cognatus 124, fragrans 124.
- Calyptus** gallicus 101. **Camponotus** ligniperdus 124. **Campoplex** mixtus 122. **Campopocum** Frisei 111. **Cardiophiles** saltator 100. **Cephus** haemorrhoidalis 121, pygmaeus 121. **Ceratocolus** alatus 124, vexillatus 124. **Cerceris** arenaria 124, emarginata 123, rubida 123, luctuosa 123. **Ceropales** hystrio 123, variegata 123. **Cehtistes** lucidator 101. **Chalcis** obscura 88, flavipes 122. **Chelonus** pulchicornis 99, pannonicus 99, submuticus 99, inanitus 99, obscuratus 99, scaber 99, cavulus 99, carbonator 99, parvicornis 100, hungaricus 100, fenestratus 100, rimatus 100, contractus 100, sulcatus 100, exilis 100. **Chromylus** rufiginosus 99. **Chrysis** indigotea 123, equestris 123, inaequalis 123, Dalla Torreana 123, ignita 123. **Cilissa** tricincta 124. **Cimbex** lutea 121, femorata 121, aenarinae 193. **Cladius** difformis 121. **Clinocentrus** cunctator 99. **Coelioxys** erythropyga 125, aurolimbata 125, brevis 111. **Colastes** hariolator 93. **Colletes** cunicularius 125. **Crabro** chrysostronus 124. **Cremnops** desertor 100. **Crossocernis** vagabundus 124. **Cynips** Kollari 122.
- Dasypoda** hirtipes 124. **Dendrosoter** protuberans 98. **Diospilus** oleraceus 101. **Disophrys** incubator 100. **Dolerus** anticus 122, gonager 122, niger 122, haematodes 122. **Doryctes** lencogaster 98.
- Earinus** nitidulus 100. **Ectemnius** dives 124, rubicola 124. **Elis** sexmaculata 123, 5-cincta 123. **Elampus** viridiventris 122, pusillus 122, coeruleescens 122, spina 122. **Enchytyus** cinctus 122, didynus 122. **Epeolus** tristis 125. **Ephedrus** plagiator 102. **Eubadizon** pallidipes 101, macrocephalum 101. **Eucera** clypeata 124, longicornis 124, pannonica 124, nitidiventris 124. **Eumenes** pomiformis 124, coarctata 124. **Euphorus** pallidipes v. *orchesia* 101, apicalis 101.

- Formica pratensis* 124, *rufa* 12.
Gasteruption Thomseni 122, *affectator* 122. *Gonatopus formicarius* 122.
Halictus strigatus 125, *patellatus* 125, *scabiosae* 125, *xanthopus* 125, *fulvoscinctus* 125, *4-cinctus* 125, *maculatus* 125, *albipes* 125, *tumulorum* 125, *abdominalis* 125. *Hedychrum luculentum* 123, *roseum* 123. *Helcon augnator* 101. *Heriades truncorum* 125. *Holopyga fervida* 122, *chrysonota* 123, *similis* 123, *amoenua* 123. *Hoplisis nigrifacies* 123, *laticinctus* 123, *5-fasciatus* 123, *5-cinctus* 123. *Hormius moliniatus* 99. *Hygroplitis rugulosus* 100. *Hylotoma rosarum* 127.
Ichneumon bucculentus 122, *chionomus* 122, *sexalbatns* 122, *4-albatus* 122, *sarcitorius* 122. *Inheutes brevis* 101. *Iphiaulax impostor* 98.
Larra anathema 123. *Lasius niger* 12, 124, *ahenus* 11, *brunneus* 11, *flavus* 12, *umbrosus* 12. *Leucaspis assimilis* 122. *Lithurgus cornutus* 125. *Lyda nemoralis* 121.
Macrophya portica 122, *rufipes* 122, *punctum-album* 122. *Macropis labiata* 124. *Macrocentrus marginator* v. *nidulator* 101, *collaris* 101, *hungaricus* 101. *Megachile argentata* 125, *apicalis* 125. *Melecta luctuosa* 125. *Melitta dimidiata* 111. *Meteorus chrysoththalmus* 101, *oculatus* 101, *albicornis* 101, *adominator* 101, *punctiventris* 101, *pulchricornis* 101, *brunnipes* 101, *cinctellus* 101. *Microctonus elegans* 101, *Klugii* 101. *Microdus tumidulus* 100. *Microgaster abdominalis* 100, *subcompletus* 100, *nobilis* v. *hungaricus* 100, *tibialis* 100, *globatus* 100, *deprimator* 100. *Microplitis xanthopus* 100, *varipes* 100, *tristis* 100, *strenna* 100, *mediator* 100, *tuberculifer* 100, *adunca* 100. *Mimesa unicolor* 122. *Monophadnus albus* 121. *Mutilla brutia* 123, *distincta* 123, *rufipes* 123. *Myrmica sulcinodis* 124, *rugulosa* 124, *laevinodis* 11. *Mysine cylindrica* 123.
Nomada lineola 125, *fuscata* 125, *jacobaeae* 125, *trispinosa* 125, *ruficornis* 125, *femorialis* 125, *flavoguttata* 125, *distinguenda* 125, *ferruginata* 125. *Nomia ruficornis* 125.
Olynerus dantici 124, *parietum* 124, *melanocephalus* 124, *renimacula* 124, *minutus* 124, *laevipes* 124, *callosus* 124, *parvulus* 124, v. *orbitalis* 124, *Herrichi* 124, *nugdunesia* 124, *ophippium* 124, *aurantiacus* 124. *Oecophylla smaragdina* 98. *Oecophanes lancolator* 98. *Opius pygmaeus* 101, *apiculator* 101, *flavipes* 101, *pulchripes* 102, *pallidipes* 102, *miculipes* 102, *cingulatus* 102, *irregularis* 102. *Obolus testaceus* 122. *Orgilus olscurator* 100, *hungaricus* 100, *rugosus* 100, *parculator* 100. *Orthostigma pumila* 102. *Osmia cornuta* 125, *bicornis* 125, *bidentata* 125, *malanogastra* 125, *fulviventris* 125, *leucomelana* 155, *fasciatellus* 111. *Oxybelus 14-odontatus* 124.
Pachylomma buccata 102. *Pachynematus pallicarpus* 121. *Palarus flavipes* 123. *Panurgus lobatus* 124. *Pelopoeus destillatorius* 129. *Perilitus melanopus* 101, *rutilus* 101, *bicolor* 101, *terminator* 101. *Pnânerotoma dentata* 99. *Phaenocarpa ruficeps* 102. *Phanomeris dimidiata* 98. *Pniarus abdominalis* 111. *Philanthus triangulum* 123, *venustus* 123. *Plagiolepis pygmaea* 124. *Pimpla insirigator* 122, *examinator* 122, *tuionellae* 122, *melanocephala* 122. *Podaltrius magnilabris* 111. *Pogonius hyalinatus* 123, *hircanus* 123. *Poistes gallica* 195. *Polyergus rufescens* 124. *Polydesmon sinuatus* 99, *marshalli* 99. *Ponera contracta* 11. *Pompilus viaticus* 123, *4-punctatus* 133. *Praon abjectum* 102, *longicorne* 102, *voluere* 102. *Priocnemis saepioides* 123, *variegatus* 123, *versicolor* 123, *parvulus* 123. *Pristocera depressa* 123. *Prosopis meridionalis* 125. *Psammophila viatica* 123. *Pseudovipio inscriptor* 98, *castrator* 98, *umbraculator* 98. *Pteronus miliaris* 121, *hortensis* 121, *mysoditis* 121.
Rhogas rugulosus 98, *cruentus* 99, *bicolor* 99, *dissector* 99, *reticulator* 99, *tertaceus* 99, *dimidiatus* 99, *pallidicornis* 99, *gasterator* 99, *miniatus* 99, *fortipes* 99, *circumscriptus* 99, *pallidipennis* 99. *Rhogogastera viridis* 122. *Rhophites 5-spinosus* 124.
Sapyga 5-punctata 123. *Sciopteryx costalis* 122. *Scolia hirta* 123, *insubrica* 123, *4-punctata* 123. *Sigalphus obscurus* 99, *rufipes* 99, *floricola* 99, *obscurus*

VIII

rellus 99. *Sirex gigas* 121. *Spethius rubidus* 94, *exarator* 98. *erythrocephalus* 93. *Sphécodes fuscipennis* 125, *gibbus* 125, *subquadratus* 125, *rufescens* 125. *Sphex maxillosus* 123, *subfuscatus* 123. *Stelis phaeoptera* 125. *Stizus tridentatus* 123. *Symmorphus crassicornis* 124. *Systropha curvicornis* 124.

Tachysphex pectinipes 123. **Taxonus agrorum** 122. **Temostethus ephippium** 121. **Termes bellicosus** 195. **Tetralonia dentata** 124, **basalis** 125, **malvae** 124, **armenaca** 111. **Tetramorium caespitum** 11. **Tiphia morio** 123, **femorata** 123, **minuta** 123, **semipolita** 123. **Tropus lutoris** 122. **Tryoxis auctus** 102, **brevicornis** 102.

Vespa rufa 193. **Vipis desertor** 98, **intermedius** 98, **curticaudis** 98, **terrefactor** 98, **appellator** 98.

Xenos vesparum 193. **Xyphidria dromedaria** 121.

Zele testaceator 101, **calcarator** 101.

b) Lepidoptera.

Abraxas grossulariata 14, 15 **adustata** 47. **Acherontia Atropos** 47, 155, 183. **Achroea grisella** 112, **Conwavana** 112, **Geraingana** 112. **Acidalia ochrata** 47, **moniliata** 47, **obsoletaria** 47, **rusticata** v. **vulpinaria** 47, **dimidiata** 184 **strigaria** 184. **Acontia luctuosa** 47. **Aglia tau** 192 a. **nigrrima** 75. **Aglossa cuprealis** 47. **Agroponia trabealis** 47, 184. **Agrotis segetum** 129, 152, **recessa** 150, **ypsilon** 183, **pronuba** 183, **c-nigrum** 183, **nigricans** 183. **Alucita Hübnéri** 113. **Amphipyra pyramidea** 47, **tragopogonis** 201. **Amphydasis betularius** 15, ab. **doubledayaria** 15, 93. **Anarsia lineatella** 16. **Anthocharis cardamines** 177. **Apamea testacea** 183. **Apatura Iris** 7, **Ilia** 7, v. **Clytie** 7, 183. **Aporia crataegi** 14, 17, 46. **Arctia maculosa** 149, **casta** 149, **caja** 183. **Argynnis Aglaja** 207, **Daphne** 15, 37. **Latonia** 15, 41, 207. **Paphia** 15 43, 207. a. **Backei** 83. a. **Anargyra** 74, **Selene** 37, **Dia** 37, **Euphrosyne** 206, **Hecate** 37, **Pandora** 37. **Argyresthia mendica** 113, **conjugella** 176. **Asopia regalis** 47, **costalis** 47, **farnalis** 184, **Asphalia diluta** 192, **ridens** 201. **Aspilates mundatana** 74.

Blabophanes ferugineella 112. **Boarmia selenaria** 47, **roboraria** 184. **Bombyx castrensis** 13, **trifolii** 190, **rubi** 190, **mori** 193, 201. **Botys aurata** 47, **purpuralis** v. **ostrinalis** 47, **sanguinalis** 47, v. **auroralis** 112, **castalis** 47, **nubilus** 47, **ferrugalis** 47, **falcatalis** 112, **ruralis** 184. **Brephos puella** 184. **Brotolomia meticulosa** 200. **Bryophila muralis** 47, **rapricula** 183. **Bryotropha terrella** 113. **Bucculatrix crataegi** 113. **Eutalis punctivittella** 47.

Carpocapsa pomonella 21. **Carterocephalus Palaemon** 54. **Cataclysta lemana** 1-4. **Catocala diversa** 47. **Cerostoma chazariella** 112. **Cidaria riguata** 47, **dilutaria** 112, **fluctuata** a. **neapolisata** 74, **minorata** 111, **holosericata** 112, **immanata** 112, **punctata** 112, **fluviata** 184, **comitata** 184. **Clododoriatella** 113. **Chidia geographica** 183. **Cochliotheca crenulella** 47. **Cochylis mussehlana** 112, **dubitana** 112, **manniana** 102, **ambiguella** 89, 117, 175, **palidana** 112, **posterana** 112, **tesserana** 184. **Cononympha Pamphilus** 46 v. **Lyllus** 46, ab. **eburnea** 13, **Oedipus** 54, 196. **Iphis** 54. **Coleophora alcyonipennella** 113, **niveicostella** 113, **Thermella** 113, **caespititella** 113. **Colias Chrysotheme** 5, **Hyale** 46, 178, **Myrmidone** 5, **Elusa** 21. **Cossus cossus** 172, 184. **Crambus saxonellus** 47, **orientellus** 111, **hortuellus** 111, 184, **luteellus** 184, **chrysonuchellus** 184. **Crateronyx taraxaci** 190, **dumi** 191. **Cucullia tanaceti** 200, **fraudatrix** 198. **Cyclopides morpheus** 54.

Dasychira pudibunda 173. **Deilephila nerii** 47, **euphorbiae** 183, a. **paralias** 75. **Depressaria purpurea** 113. **Dianthoecia luteago** v. **argillacea** 76. **Doryphora lucidella** 112.

Eilicrinia cordiaria 184. **Elachista rufocinerea** 113. **Endagriia ulula** 47. **Endrosis lacteella** 113. **Ennychia albotascialis** 184. **Erichnopteryx undulella** 173 ab. **Paveli** 14, **pulla** v. **Heringii** 14, **plumelia** 112. **Epinephele Janira** 53, ab. **semialba** 14, 208, **Fithonus** 43, 53, **Lycaon** 53, 203, v. **lupinus** 97, **hyperanthus**, 55. **Epione apicaria** 184. **Erastria obliterata** 113, **pusilla** 134. **Erebia meias** 51, 96, **Medusa** 52, 207, v. **Procopiani** 75, **Aethiops** 52, 207, **Ligea** 52, 208.

- Adyte 111. Euryale 12, 208, Evias 74, Iappona 111, Goante 96, Gorge 96, Eromene bella 112. Euolia murinaria 184. Eugonia fuscantaria 74. Eupithecia gratosata 75, oblongata 184, pumilata v. tempestivata 93, subnotata 184. Eurycreon sticticalis 184.
- Glyphipteryx Forsterella 113. Gnophos obfuscaria 111. Grammodes algira 47, Grapholitha aemulana 112, decolorana 112, tetragrammana 112, suffusana 112, Penkleriana 112, gundiana 184.
- Hadena bicoloria v. rufuncala 74, strigilis 183. Heliothis cora 75, dipsacea 47, 184, cognatus 184, scutosus 184. Hepialus carna 111, Herminia crinalis 47, Hesperia Actaeon 4, thumas 4. Holoscolia forcicella 113. Homoeosoma sinuella 47, nebulella 112. Hybernia defoliaria 127. Hydrocampa stagnata 184. Hypatiana inunctella 114. Hypena antiqualis 47. Hypenomea padellus 47. Hypopta caestram 47.
- Incurvaria Oehlmanriella 113. Inostatices v. mami 76, chloros 183.
- Laelia coenosa 190. Lasiocampa pruni 185, 191, populifolia 183, quercifolia 183, potatoria 191. Leucarnia l. album 183. Leucanitis stolidia 47. Leucocma salicis 183. Libythea celtis 6. Lignyoptera fumidaria 106. Limenitis populi 7, Camilla 7, Sibylla 7, 179. Lithostegia griseata 184. ab. Abafii 14, farinata 184. Lophopteryx camelina a. giraffina 75. Lycaena Amanda 6, Meleager 6, Jolas 6, Arion 6, v. obscura 6, 76, 179, a. unicolor 179. Coridon 46 v. confluens 75. v. caucasica 76. Hylas 46. Baton v. Panoptes 75. Donzelii 96. v. Hyacinthus 74. Bellagus 46, v. punctigera 75, Alcon 179. a. alconides 179. Zephyrus 74, Admetus v. Riperti 96, minima 179, Argiades 179, v. coretas 179. Lythria purpuraria 184.
- Macaria alternaria 184. Macroglossa stellarum 47, 155, bombyliiformis 183. Mamestra brassicae 183, oleracea 183. Melanargia Galathea et v. r. 38, 46, v. Suwarovius 38. Melitaea Phoebe 15, 37, 205, a. melanina 96, maturna, 37, cinxia 37, trivialis 37, 205, v. fascialis 37, v. nana 37, 205, didyma 15, 37, 205, v. occidentalis 37, 54, 205, v. meridionalis 37, v. alpina 37, perseae, 46, dictynna 37. Athalia 37, 206, Aurelia 37, 206. Myeloides cribrum 184.
- Naclia punctata a. servula 97. Nemeophila russula a. pallida 97. Nemophora metaxella 113. Neoria viridata 184. Nemotois Dumeiiliellus 113. Nephopteryx spissicella 47, similella 112. Neptis Lucilla 7, aceris 7, 119. Neuronina cespitis 151. Nisoniades Tages 46, 54. Nola centonalis 112, v. atomosa 76. Nomophila noctuella 47. Notodonta tritophus 192. Nyctegretis achatinella 184.
- Oecneria dispar 21, 47, 127, 150, rubea 190. Oecophora unitella 113, minutella 113. Orectis proboscidata 47. Orgyia gonostigma 183. Ornix anglicella 113. Orthesia pistacina a. rubetra 74. Oxytrypia orbiculosa 17.
- Papilio Podalirius 46, 177. v. Zancaeus 5, 15, v. decemlineatus 95, v. undecemlineatus 95, Machaon 43, 183, a. immaculatus 74, a. Drusus 95, a. rubromaculatus 95. Paranthrene tineiformis 183. Parage Maera 52, v. Lysa 46, Egeria forma intermedia 75, Roxelana 52, Clymene 53, Hieria 54, Achine 52, Megaera v. Tigelius 75 a. mediolugens 97. Parnassia Muehrosyne 5, a. melaina 75, 96, Apollo 177. Penpelia semirubeilla 47, 184, cingulella 112, adornatella 184, hostilis 12. Penthina antiquana 112, Schulziana 111, Sauciana 112, oblongana 112, abutella 112, cypreolana 112. Pentophora morio 8, 173, 183. Phoxopteryx biarcuana 112, compacta 112. Phragmatocia castanea 173, 183. Pieris Daphidice 148, brassicae 153, napi v. flavescens 5, 96, v. bryoniae 5, v. intermedia 74, rapae 46, Callidice 74. Plusia ni 113, Plutella cruciferarum 47. Polyommatus virgaureae 6, 178, phlaeas 46, Thersamon 6. Amphidamas 154, dispar v. Rutilus 6, 13, 118, Alciphron 6. Porthesia similis 183. Prita is punctella 47. Pseudophia illunaris 74. Psodis trepidaria 111, coracina 111. Psyche Graslina 74, villosellae 183. Pterostoma palpina 201. Pygarrus anachoreta 183. Pyrausta cespitalis 184.
- Recurvaria leucata 113. Rhinosia formosella 113.
- Saturnia pyri 16, 47, 183. a. Abafii 125, spini 191, pavonia 191. Satyrus Dyras 208, Hermione 45, 52, Circe 46, 52, Briseis 46, 52, Semele 46, 52, a. Aristaeus 75, Alcione 52, Arethusa 52, a. peszérens 13, statilinus 52. Schoe-

nobius gigantellus 134, forcicellus 184. Sciaipteron tabaniforme 193, v. rhingiaeforme 76. Scirpophaga praelata 14. Scoliopteryx libatrix 47, 183. Scoparia ingrattella 47, murana 111, valesialis 111, truncicollata 112. Sesia ichneumoniformis 183, muscaefomis 183, tipuliformis 199. Setina Kuhlweini 75. Simaethis memoraria 47. Simplicia rectalis 112. Smerinthus ocellata 183. Sphinx convolvuli 183. Spilosoma fuliginosa 183, 202. Lu-ricipeda 183, menthastri 183 urticae 183. Spilothyrus alcaeae 46. Lavatherae 54. Spintherops spectrum 93. Steganoptycha oppressana 112. binotana 112. minutana 112. Syrichthus carthami 46, 54, Alveus 46, 54. v. onopordi 97, orbifer 54.

Talis quercella 84. Tapinostola extrema 75. Teleia vulgella 113. fugitivella 113. Tephronia sepiaria 112. Thais Polyxena 5, 132, ab. rufescens 14. Thalpochares viridula 47, purpurina 184, parva 184. Thecla betulae 5, ab spinosae 178, ilicis v. aesculi 74, a. cerri 178, spini 5, w-album 5, acaciae 5, rubi 5, quercus 5, v. bellus 5. Thyatira batris 20. Tinea fuscipunctella 112, pelliorella 112. Topeutis barbella 113. Tortrix Bergmanniana 128, Podana 184, Pilleriana 184, strigana 184. Trachea atriplicis 183. Trochilium apiforme 183.

Vanessa Levana 36, 179, v. prorsa 36, 180, a. porima 180, polychloros 36, 46, 153, 183, xanthomelas 36, 148, 180. L-album 36, cardui 42, 180, Atalanta 42, 46, Egea 46, urticae 111, 183, Antiopa 149, Jo v. exoculata 180, c-album 183.

Zanclognatha tenuialis 176. Zeugera pyrina 47, 173, 183, 214. Zygaena lavalulae 97, transalpina 97, Ephialtes coronillae 15. Laeta 149, carniolica 14, 183, v. Hoiváthi 103, v. Vellayi 103, achillae 183, filipendulae 183.

c) Diptera.

Aciura femoralis 137, Anacampta urtica 137, Asilus rusticus 137, crabroniformis 137. A-syntona Doleschalli 197.

Baccha elongata 137. Bibio marci 138. hortulanus 138. Bombylius punctatus 137, major 137, venosus 137.

Carphotricha guttularis 138. Cecidomyia destructor 144. Ceria conopsoides 137, Ceroxys omisa 137. Chrysops perspicularis 136, rufipes 136, marginatus 137. Chrysotoxum intermedium 137, festivum 137. Cleitania similis 197, Röderi 197. Gestroi 197.

Dasyopogon diadema 137. Desmometopa minutissima 197. Dioctria rufipes 17. longicornis 137, Reinhardti 137, lateralis 137.

Echiomyia fera 137, Eristalis tenax 137, nemorum 137, arbustorum 137, aeneus 137. Eurya pubescens 138.

Glossigona bicolor 137. Gonia capitata 137, Gymnosoma rotundatum 137.

Helophilus trivittatus 137. Hippobosca equina 138.

Leptogaster cylindricus 137, Linnia catenata 137, unguicornis 137. Lomatia Sabaea 137.

Melanostoma mellina 137, Melithreptus dispar 137, menthastri 137, Merodon avidus 137, armipes 137. Micropeza corrigiolata 138. Mintho praecipis 137, Myopa testacea 137.

Nemotelus uliginosus 136.

Odontomyia viridula 136. Occemyia atra 137. Ommatius minor 197. Ortalis formosa 137. Otites lamed 137. Oxyphora miharia 138.

Paragus 4-fasciatus 137, bicolor 137. Platycheirus fulviventris 137. Phasia analis 137, rostrata 137. Physocephala vittata 137. Pipizella virens 137. Platycephala umbraculata 138, planifrons 138. Ploas virescens 137. Prosenia sybarita 137.

Sarcophaga carnaria 137. Sargus nubeculosus 136. Scenopinus glabrifrons 137, domesticus 137. Birói 197. Sepedon spegeus 137. Stenopteryx hirundinis 138. Stichopogon elegantulus 137, barbistrellus 137. Stratiomyia longicornis 136. Syritta pipiens 137. Syrphus seleniticus 137, balteatus 137.

Tabanus bromius 136. Tephritis flavipennis 138, stellata 138. Thereva annulata 137, plebeja 137, laeticornis 137.

Urophora solstitialis 137, stylata 137, cardui 133, 4-fasciata 137, eriolepidis 138. Volucella zonaria 137.

Zodion cinereum 137.

d) Coleoptera.

- Acritus minutus* v. *tataricus* 41. *Adoxus obscurus* 198. v. *villosulus* 198, v. *epilobii* 98, v. *Weisei* 198. *Agaricophagus Reitteri* 40. 210. *Agathidium Bristouti* 40. 210. *Agrilus fuscosericatus* 210. *Amauenyx Macieki* 11. *Araspis Ganglbaueri* 58, 87, 211, *subtilis* 58. 87, *Kieserleitneri* 59. 87. *Anisostica stigmata* 182. 212. *Anobium hirtum* 211. *Anthobium torquatum* 214. *Astagobius angustatus* 40. 210. *Astilbus canaliculatus* 219. *Atheta Skalitzkyi* 57, 210. *Spaethi* 57. 209, *paradoxa* 209, *marina* 209, *bosnica* 209. *Atomaria Herminae* 182, 210, *affinis* 182, 210, *acutifrons* 182, 210, *soror* 182, 210. *Attagenus pellio* 10-punctatus 150.
- Barypeithes virguncula* 60, *Chevolati* 60, *stryriacus* 60, *scydmaenoides* 60, *araneiformis* 60. *armiger* 211. *Batrissus formicarius* 11, *venustus* 11. 12, *Delaportei* 11, 12, *adnexus* 11, 12, *oculatus* 11, *exsculptus* 11. *Ormayi* 12. *Batyscia Pávelli* 41. *Bembidion viridimicans* 209.
- Calandra granaria* 61. *Calops Watsoni* v. *amoenus* 40. 210. *Calosoma sycophanta* 88. *Cantharis fusca* 58. *Carabus pseudonothus* 56. *Creutzeri* 56. *cancellatus emarginatus* v. *Sequensi* 56, 201, v. *trentinus* 56. *variolosus* v. *costulifer* 56. *cancellatus* 57, v. *ater* 57, v. *oxycancellatus* 57, v. *nigripennis* 57, v. *pseudocancellatus* 57, *Ullrichi* v. *Jaroslavi* 57. *Cephennium banaticum* 40, 210, *delicatum* 41, *carpathicum* 40. *Cerallus rubidus* 58. *Cetonia aurata* v. *bilucida* 210. *Ceuthorrhynchus gibbicollis* 60, v. *dilatatus* 61, *innumeralis* 60. 61, *rhenanus* 60. 61, 211, *campestris* 60, *variegatus* 60, *edentulus* 60, *validirostris* 60, *Speiseri* 60, *trimaclatus* v. *hybridus* 61, 210, *plumt bellus* 61, 211, *liliputanus* 61, 211, *Sequensi* 211, *Pandellei* 61. *Choleva nivalis* 40. 210, *Chrysom la lichenis* 61, v. *moravica* 61, v. 212, *rhypaea* 61, 212, *carpathica* 61, *Schneideri* 61. *Cicindela campestris* v. *rubens* 209, *soluta* v. *violacea* 209. *Claviger longicornis* 11. 12. *testaceus* 11. 12, *nitidus* 11. *Coccinella repanda* 88. *Coccinellidae* 118. *Coralia Baudii* 58. 87, *Coprophilus striatulus* 214. *Cornucaria Pietschi* 182. 210. *Coryphoides Deubeli* 57. 210. *Cryptocephalus villosulus* 11, *Schäfferi* 61, *coryli* 198. *Cryptolaemus Montrouziéri* 88. *Cryptophagus baldensis* 57, *Deubeli* 57, *montanus* 57, *circassicus* 57. *Skalitzkyi* 182. 210, *Cymbiodita marginella* v. *testacea* 209. *Cyrtotriplax bipustulata* 57. v. *Ehrh.anni* 57, v. *binotata* 57. v. *dimidiata* 57, *Jakowlawi* 57, *sibirica* 57.
- Dacne pontica* 182. 210. *Dasytes Viertlii* 58, *tardus* 58, *fuscus* 58, *obscurus* 58. 87, *Oertzens* 58. 88. *Deubelia diabolica* 209. *Dinacia crassipes* 140. 164, *clavipes* 140. 164, *semicaprea* 140. 164, *dentata* 140. 164, *versicolora* 140. 165, *Malinovskyi* 141. 165, v. *arundinis* 141. 165, *sparganii* 141. 165, *aquatica* 141. 165, *brevicornis* 141. 166, *impressa* 141. 166, *limbata* 141. 166, v. *unicolor* 141. 166, *bicolora* 142. 163, *obscura* 142. 166, *antiqua* 142. 166, *thalassina* 142. 166, v. *porphyrogenita* 142. 166, *vulgaris* 142. 167, *simplex* 142. 167, v. *pulcherrima* 142. 167, 211, *tomentosus* 142. 167, *cinerea* 142. 167. *Dorcadion fulvum* v. *nigripennis* 211.
- Entomoscelis adonidis* 61. *Epiernus granalatus* 58. 87. 211. *Eपुरaea Deubeli* 58. 210. *Euconnus chrysocomus* 40, *Sturanyi* 40. 210. *Euplectus Fischeri* 12. *Eusomus ovulum* 60, *Beckeri* 61.
- Gynandropalpa tibialis* v. *moravica* 212
- Haemonia appendiculata* 139. 163. *Haplodermus Viertlii* 38, *chalconatus* 58. *Hedobia imperialis* v. *senex* 211. *Homalilus flavangulus* 58. 211. *Hydrophilus piceus* 196.
- Laemophloeus ater* 58. *Lagria atripes* v. *tenuicollis* 58. 211. *Lathridius Rybinskii* 182, 210. *Leptidea brevipennis* 175. *Leptomastax mehadiensis* 41, *hypogaeus* 41. *Leptura dubia* v. *triangulifera* 211. *Leptusa curtipennis* 210. *Liodes lucens* 40, 210. *Liosoma carpathicum* 193, v. *ruficollis* 194. *Loricaster testaceus* 41, *Viertlii*. *Luciola lusitanica* 203. *Luperus xanthopoda* 61. *Lycoperdina banatica* 182, 210.
- Meligethes fulvipes* 182, 210. *anthracinus* 182, 210, *aeneus* v. *semiaeneus* 182, 210. *sulcatus* 182, 210, *acicularis* 182. 210. *Melolontha vulgaris* 108, 203, *hippo-*

- castani 108. Mesagroicus obscurus 60. Microptilium pulchellum 41. 210
 Mordella aurofasciata 58. 87. Mordellistena Milleri 58, 87, rufifrons 58.
 59, 87, 211, Reichelii 58, 87, nana 58, 87, brevicauda v. diva 58, 87, 211.
 Mycetochara graciliformis 211. Mylacus rotundatus 59, bifoveolatus 211.
 Nargas Nikitanus 40. 210, Neuraphus rubicundus 40, 210, coronatus 40, 210,
 bulgaricus 40, 211.
 Ochina Latreillei 87. Omophlus armillatus v. Merthae 58. Orsodacne cerasi
 92, 93, 94, v. limbata 93, 94, v. lineola 93, 94, v. melanura 93, 94, v.
 Dultschmidi 93, 94, cantharoides 93, 94, v. glabrata 93, 94, v. flava 93,
 94, lineola 93, 94, v. nigricollis 94, v. marginata 94, v. numeralis 94, 95,
 v. coerulescens 92, 94, 95, v. croatica 95, 85. Osphya bipunctata v. obs-
 curipennis 59, v. vittipennis 58. Otiorrhynchus signatipennis 59, sensitivus
 59, sabulosus 59, aurifer 59, 211, multipunctatus 59, bisulcatus 59, plumipes
 59, cribratus 59, raucus 59, perdix 59, Ludyi 59, rugosostriatus 59, scar-
 aber 59, signatipennis 59, confusus 59, illyricus 59, eusomoides 59, dui-
 nensis 59, stenostriatus 59, austriacus 59, Apfelbecki 59, infernalis 59, gem-
 matus 59, Brusinae 59, elegantulus 59, tumidipes 59, pinastri 59, pretensis
 59, pauxillus 59, glabellus 59, ovatus 59, latipennis 59, irritans 59,
 chrysomus 59, banaticus 59, pachyscelis 59, gyriticollis 59, rugirost-
 ris 59, geniculatus ab. cypellae 211, turgidus ab. vellebiticus 211, cardin-
 nigeroides 211, aratus 211, cosmopterus 211, carpathicus 211, Schusteri
 211, stenostriatus 211, orologus 211, piceus 111. Oxypoda solitaria 209,
 recondita 209, soror 29, Deubeli 209, amicta 209.
 Peltinus alutaceus 40, 210 Peritelus hirticornis 59 Phyllobius piri 59, argentatus
 59, betulae 59, fulvipilis 59, breviatus 59, 60, 211, pomonae 59, maculicornis
 59, cinerarius 60, artemisiae, pineti, craticus, Apfelbecki, Heydeni,
 ophthalmicus 60. Phyllopertha horticola v. nigropicea 58. Philonthus
 Ganglbaueri 57-210. Pissodes scabricollis 60. Plateumaris discolor 143, 167,
 sericea 143, 167, v. festucae 143, 167, v. micans 143, 167, 211, armata 143,
 167, v. nymphaeae 143, 167, braccata 143-168, consimilis 143-168, v. va-
 riabilis 144-168, affinis 144-168, rustica 144-168. Platanaspis luteorubra v.
 Kamanii 212. Platythelus Burlei v. Luzei 210. Pocadius wajdelota 182.
 Polydrosus bellus 60, marginatus 60, lateralis 60, sericeus 60, Merkli 60.
 Potosia affinis v. pyrochrous 210. Ptilinus fissicollis 87. Ptinus gracilicor-
 nis 211.
 Rhagonycha melanura 213. Rhinomias forticornis 60, pyrorrhinus 211, Viertli
 60, Rhannoncus pesicarpus 135, inconspicua 135, bruchoides 134, castor
 134, albicinctus 136, perpendicularis 136. Rhizotrogus sinuaticollis 129.
 Saprinus curtus 41, 210, puncticollis 41. Scaphosoma subalpinum 57. Scaphisoma
 setulosus 60, Scleropterus validirostris 61. Scymnus rufipes 182, 212,
 Silpha atrata 152, opaca 214, sinuata 12, rugosa 152. Sitona
 griseus v. gressorius 60, canbricus 60, humeralis 60, suturalis 60, lateralis
 60, bicolor 60. Soronia oblonga 182, 210, Spalaeodromus Pluto 40, 210.
 Stenalia brunneipes 58, 87. Stenus alpicola 210, excubitor 210, obscuripes
 210, inticatus 210.
 Tomoglossa luteicornis 210. Trachyphloeus bifoveolatus 60, aristatus 60.
 Trechus Páveli 29. Trichonyx sulcicollis 11. Trichopteryx suffocata 41,
 210. Trogophloeus anthracinus 210. Tropiphorus transsylvanicus 211.
 Vedalia cardinalis 88.
 Xantholinus Wengelmülleri 210. Xestobium plumbeum 87. Xyletinus ater 87,
 maculatus 87, 25)
 Zuphium Chevrolati 209, Herculis 209.

e) Hemiptera.

- Acanthosoma haemorrhoidale 169. Acetropis carinatus 171. Acompus rufipes
 170. Adelphocoris lineolatus 171, ticinensis 171, seticornis 171. Aelia
 acuminata 169, rostrata 169. Alydus calcaratus 169. Amblytylus nasutus
 172, testaceus 172. Anapus longicornis 171. Anthocoris Minki 171, nemo-
 ralis 171. Aphaenus quadratus 170, alboacuminatus 170, vulgaris 170. Ara-
 dus betulae 171. Arma custos 169. Arocatus melanocephalus 170. Aspi-
 diotus ostreaeformis 2.

- Bathysolen nubilus* 169. *Berytus consimilis* 169. *Beosus quadripunctatus* 170, *maritimus* 170. *Blissus Doriae* 170. *Brachycoleus scriptus* 171.
Calocoris pilicornis 171, *bipunctatus* 171. *Calyptonotus Rolandri* 170. *Campobrocnius punctulata* 171. *Camptopus lateralis* 169. *Carpocoris fuscispinus* 169, *purpureipennis* 169. *Catoplatus carthusianus* 171. *Centrocoris variegatus* 169. *Ceraleptus gracilicornis* 169. *Charagochilus Gyllenhalii* 171. *Chilacis typhae* 170. *Chlamydatus pullus* 172, *salitans* 172. *Chorosoma Schillingii* 169. *Cimex hirundinis* 150. *Conostethus salinus* 171. *Coptosoma scutellatum* 168. *Coranus contrarius* 171. *subapterus* 171. *Ctreus scabricornis* 169. *Corixa hieroglyphica* 17?, *Linei* 172, *striata* 172, *concinna* 172, *Rogenhoferi* 172. *Corizus crassicornis* 169, v. *abutilon* 169, *conspersus* 169, *parumpunctatus* 169, *tigrinus* 169. *Crypsinus angustatus* 168. *Cydnus nigrita* 169. *Cymus clavicularis* 170.
Diaspis fallax 2, *piricola* 3. *Dictyonota tricornis* 170. *Dolycoris baccarum* 169, *varicornis* 169. *Drymus sylvaticus* 170.
Emblethis verbasci 170, *griseus* 170, *denticollis* 170, *ciliatus* 170. *Eremocoris fenestratus* 170. *Eusarcocoris aeneus* 169 v. *spinicollis* 169, *inconspicuus* 169. *Eurydema festivum* 169, v. *pictum* 169, *oleaceum* 169, v. *annulatum* 169, v. *triguttatum* 169. *Eurygaster mura* 168, *nigro-cuculla* a v. *hottentotta* 168.
Geocoris albipennis 170. *Geotomus elongatus* 169. *Gerris paludum* 171, *gibbifer* 171, *odontogaster* 171, *argentatus* 171. *Gnathoconus albomarginatus* 169. *Gonocerus acutangulatus* 169. *Graphosoma lineatum* 169.
Harpactor iracundus 171. *Halticus apterus* 171. *Henestaris halophilus* 170.
Ischnodemus sabuleti 170. *Ischnorhynchus resedae* 170.
Kermes reniformis 58. 70.
Lamprodema maurum 170. *Lecanium quercus* 72. *Liocoris tripustulatus* 171. *Lygaeosoma reticulatum* 170. *Lygaeus equestris* 170. *Lygus pratensis* 171, *limbatus* 171, *lucorum* 171.
Macrotylus Herrichii 172, *Horváthi* 172. *Megalocoleus ochroleucus* 171. *Mennaccarus arenicola* 160. *Metopoplax origani* 170. *Microtoma atrata* 170. *Miris calcaratus* 171. *Monantnia echii* 171, *symphyti* 171, *rotundata* 171. *Mytilaspis pomorum* 2.
Nabis lativentris 171, *ferus* 171, *rugosus* 171. *Naucoris cimicoides* 172. *Neides tipularius* 169. *Neocoris Bohemani* 172. *Neottiglossa inflexa* 160, *leporina* 169. *Nepa cinerea* 172. *Notonecta glauca* 172. *Notostira erratica* 171. *Nysius thymi* 170, *senecionis* 170, *ericae* 170.
Ochetostethus nanus 169. *Omphilonotus quadriguttatus* 171. *Orthocephalus saltator* 171, *vittipennis* 171. *Orthotylus flavosparsus* 171. *Odontoscelis fuliginosa* 168. *Oxycarenus collaris* 170.
Palomena prasina 169. *Pamera fracticollis* 170. *Pentatoma rufipes* 169. *Peribalus vernalis* 169, *sphaelatus* 169. *Peritrechus gracilicornis* 170, *nubilus* 170, *ambiguus* 170. *Phimodera galgulina* 168. *Phyllonotchella auriculata* 170, *geniculata* 171, *maculata* 171, *caucasica* 171. *Phylloxera vastatrix* 111. *Physatocheila scapularis* 171. *Phytocoris tiliae* 171. *Piesma quadrata* 170. *salsolae* 170, *maculata* 170. *Pilophorus confusus* 171. *Pionosomus opacellus* 170. *Pinthaeus sanguinipes* 169. *Pirates hybridus* 171. *Plagiognathus bipunctatus* 172, *fulvipennis* 172. *Platyplax salviae* 170. *Plea minutissima* 172. *Ploiariola culiciformis* 171. *Poeciliscytus brevicornis* 171, *vulneratus* 171, *cognatus* 171. *Prostemma guttula* 171, *sanguineum* 171. *Pterotmetus staphylinoides* 170. *Pygolampis bidentata* 171. *Pyrrhocoris apterus* 170, *margnatus* 170.
Ranatra linearis 172. *Raphigaster nebulosa* 169. *Reduvius personatus* 171. *Rhacognathus punctatus* 169. *Rhopalotomus ater* 171. *Rhyparochromus chi-rogra* 170.
Schirus bicolor 169. *Schizoneura lanigera* 19. 27. 76. 107. *Sciocoris distinctus* 169, *homalonotus* 160, *sulcatus* 163, *cursitans* 169. *Scolopostethus desoratus* 170, *affinis* 170. *Serenthia atricapilla* 170, *femoralis* v. *confusa* 170. *Solenoxyphus fuscovenosus* 171. *Spanthocera lobata* 169. *Sphragisticus nebulosus* 170. *Stenocephalus agilis* 169, *medius* 169, *albipes* 169. *Stenarus Roseri* 172. *Stygnocoris rusticus* 170, *fuliginus* 170. *Syromastes marginatus* 169. *Systellonotus triguttatus* 171.

Therapha Hyoscyami 169. Thyreocoris scarabaeoides 168. Tingis pyri 170.
 Trapezonotus agrestis 170. Trigonosoma rusticum 168. Trigonotylus rufi-
 cornis 171. Triphleps majuscula 171. Troilus luridus 169. Tropistethus
 holosericeus 170.
 Verlusia rhombea 169.
 Xylocoris ater 171.
 Zicrona coerulea 169.

f) Orthoptera et Dermaptera.

Acanthaclysis occitanica 107. Acroblytus insubricus 106. Aeschna mixta 106,
 rufescens 106. Agrion pamillo 106, elegans 106, cyathigerum 106.
 Baetis fluminum 106, venosa 106.
 Caenis grisea 106. Chloroperla grisipennis 106. Chrysopa vulgaris 107, nigro-
 costata 107, septempunctata 107. Cloe diptera 106. Conocephalus mandi-
 bularis 106. Creagriss plumbeus 107. Crocothemis erythrea 106.
 Decticus verrucivorus 107. Diplax sanguinea 106, meridionalis 106.
 Ectobia lapponica 106. Epacrambia thalassina 106. Ephemera vulgata 106,
 glaucops 106.
 Folicula auricularia 106, 175.
 Gampsocleis glabra 107. Gomphoceras antennatus 106, maculatus 106. Gryllus
 motauius atomarius 107. Gryllus desertus 107.
 Hemerobius nervosus 107. Hierodula Biró 109.
 Isopteryx apicalis 106.
 Labia minor 106. Labidura riparia 106. Lestes sponsa 106, barbara 106. Li-
 bella cancellata 106, coerulea 106. Libellula 4-maculata 106, depressa
 106. Limnophilus punctatissimus 107, vittatus 107, griseus 107, borealis
 107. Locusta vridissima 107, cantans 107.
 Mantis religiosa 106. Mesotethus grossus 106. Myrmeleon trigrammus 107, punc-
 tulatus 107. Mystacides pilosus 107.
 Nemobius Heydeni 107.
 Oecanthus pelluscens 107. Oedipoda coerulea 106.
 Pachytylus nigrofasciatus 106, migratorius 106. Panorpa communis 107. Pha-
 neroptera falcata 106. Phryganea grandis 107, varia 107. Platycleis grisea
 107. Platyphyma Giorna 106.
 Rhabdida ophiopsis 107.
 Sisyra fuscata 107. Stauronotus brevicollis 106. Stenobothrus crassipes 106,
 nigromaculatus 106, minimus 106, apricarius 106, rufipes 106, bicolor 106,
 pulvinatus 106, elegans 106, dorsatus 106. Sympycosa fusca 106.
 Taeniopteryx nebulosa 106. Tridactylus variegatus 107. Tryxalis nasuta 106.
 Xyphidium fuscum 106, dorsale 106.

g) Thysanura.

Anisosphaera problematica 153, 213.

Crustacea.

Alona intermedia 212.
 Branchipus diaphanus 212.
 Daphnia alpina 212. Diaptomus taticus 212.

„ROVARTANI LAPOK“

Anzug der Aufsätze dieser in ungar. Sprache erscheinenden entomologischen Monatschrift

Unter Mitwirkung von

Dr. A. Bedö, Dr. C. Chyzer, Dr. G. Entz und Dr. G. Horváth

redigirt von

L. Aigner-Abafi, J. Jablonowski u. E. Csiki.

Budapest VIII., Röck-Sz.-Gasse 32.

1899. Dez.

VI. Band

Heft 10.

S. 199. **St. Nécsey: Biologische Beobachtungen über Schmetterlinge.** Es wird zunächst erwähnt, wie die Puppe von *Sesia tipuliformis* zu suchen sei, dann spricht Verf. über das unregelmässige Erscheinen mancher Arten, so *Brotolomia meticulosa* Falter schon 11. April, dagegen Raupen von *Thyatira batis* und *Cucullia tanacetii* noch Ende Oktober. Sodann wird der monströsen Falter gedacht: *Amphipyra tragopogonis* und *Asphalia ridens* mit verkümmerten Flügeln, eine *Pterostoma palina* mit einem Puppenkopfe, d. i. welche die Puppenhülle nicht vollständig zu sprengen, bezw. die Chitin-Maske nicht abzustreifen vermocht hatte, sowie eine *Spilosoma fuliginosa*, welche beim Schlüpfen den Kopf nicht befreien konnte und denselben in der diesbezüglichen Anstrengung gänzlich eingebüsst hatte. Der Falter wurde frisch geschlüpft und lebend gefunden; an der Stelle, wo der Hals sass, zeigte sich keine Narbe und war der Thorax dort ebenso wie auf dem Rücken langbehaart. Es ist somit ausgeschlossen, dass der Falter durch einen Vogel seines Kopfes beraubt worden wäre.

S. 202. **L. v. Aigner-Abafi: Paederastie bei Insekten.** Verf. registriert die Fälle, in welchen die Paederastie zwischen Käfer ♂♂ der eigenen, oder verschiedener Art beobachtet wurde und bezeichnet die jüngst (1896) von Gadeau de Kerville versuchte Erklärung dieser merkwürdigen Erscheinung als völlig ungenügend, indem er zugleich auf die zutreffende Erklärung derselben von Seitz hinweist, der einen Fall von Paederastie bei *Aglia tau* beobachtete. Zum Schlusse werden einige jüngst bekannt gewordene Fälle bei *Bombyx quercus* und einer *Parnassius*-Art erwähnt.

S. 205. **J. Dahlström: Lepidopteren-Aberrationen aus Eperjes**
II. Fortsetzung aus dem vorigen Hefte.

S. 208. **E. Csiki: Nachtrag zum ungarischen Käfer-Kataloge.** Seit dem im vorigen Bande d. Bl. erschienenen Nachtrage, gelangte erf. in den Besitz zahlreicher neuer Daten, welche er hier zummenstellt. Hierdurch gewinnt die Käferfauna Ungarns folgendes: 1239 Gattungen mit 6256 Arten und 886 Varietäten, zusammen 7142 Formen, nebst weiteren 49 zweifelhaften oder eingelepften; dagegen sind zu streichen 24, verbleiben insgesamt 118 Formen.

Kleinere Mittheilungen.

S. 212. *Über die Crustaceen-Fauna der Alpenseen des Retezat in Siebenbürgen* hielt Z. Szilády einen Vortrag und bezeichnet *Diaptomus tatricus*, *Alona intermedia*, *Branchipus diaphanus* und *Daphnia alpina* als die interessanteren Arten. Hinsichtlich der Lebensweise wies er nach, dass die Fauna sich nicht nach der Qualität der Seen gruppire und dass bezüglich der Stabilität des Bodens und geographischen Abstammung auf dem Retezat vier Haupttypen zu unterscheiden seien, deren jede auch ihre eigenen Crustaceen-Arten habe. Interessant ist der Wahrnehmung, dass in diesen Alpen-Seen keine speciellen alpinen, sondern nur gut accomodirende gewöhnliche Arten vorkommen.

S. 212. *Neuartige Seidengewinnung*. Über die practische Verwerthung der Erfindung von Prof. Hummel in Yorkshire.

S. 212. *Das Petroleum als Mittel zur Vertilgung von Insekten*, nach den Experimenten von Smith in New-Jersey.

S. 213. E. Csiki: *Die Insektenordnung Anisosphaeridia*, welche Silvestri jüngst aufstellte (vide p. 153.), war nicht von langer Dauer, E. Bergroth hat nachgewiesen, dass das betreffende Thier (*Anisosphaera problematica*) nichts anderes sei, als die Larve eines zur Familie der Scydmaeniden gehörenden Käfers, vermuthlich von *Cephennium Majus* Reitt.

S. 213. *Bienentödtende Blumen*. Bemerkung von Kathariner zu dem gleichnamigen Aufsatz von E. A. Hudák in Band V. p. 142. dieser Blätter.

S. 213. *Katalog der palaearktischen Lepidopteren* von Dr. Staudinger, neubearbeitet von Dr. H. Rebel. Voranzeige.

S. 213. *Die wissenschaftliche Expedition*, welche E. Harri-man nach Alaska aussandte, kurz erwähnt.

S. 214. J. Szontagh: *Zenzera pyrina* kam bei Arad im September an die Lampe in der Veranda des Verfassers, u. z. im Laufe einer Stunde 23 ♂♂ und 1 ♀. Letzteres dürfte unter dem Fenster zwischen den Blättern des wilden Weines gesessen sein, wo sie nach dem Geruche die ♂♂ aufsuchten und dann an das grelle Licht flogen; als sich nun keiner mehr eintand, sah die „Dame“ selber nach, wo ihre ungetreuen „Courmacher“ hingerrathen seien. So der Verfasser.

S. 214. *Käfer-Schädlinge* (*Silpha*), welche Ritsema Bos bei Amsterdam beobachtete.

Lepkebiológiai megfigyelések.

(Sesia-bábok. Rendellenes megjelenés. Torzok.)

Soha sem mulasztom el, hogy tavaszkor végig ne járjam a ribiszke bokrokat és össze ne gyűjtssem az ágaikban rejtőző Sesia-bábokat. Eszköz alig kell a gyűjtéshez, mert a Sesia hernyója által lakott ág könnyen törik és olló nélkül nem ejt az ember eleven sebet a cserjén. Munkámban feltétlenül biztosan járok el, úgy, hogy a letört ágak mindegyikében ott van a báb, s a legritkább esett, hogy egészséges hajtást törjek le.

Megtörtént, hogy rövid időre rá. miután a cserjéket végig mustráltam volna, látom öreg vinczellérünket, amint tisztogatja, nyesegeti a ribiszke bokrokat. Hozzá érve, nagy haragban lettem. Mindjárt azzal fogad, — persze ékes tót nyelven, — hogy valami számár már megint össze-vissza tördelte a ribizskét, csak úgy mint tavaly. Ez volt még a legszelidebb kifejezése az ő haragjának többi megnyilatkozásai között!

Nyeltem egy nagyot és — hallgattam

Pedig a jó öreg, ha tudta volna, hogy épen azok az ágak, melyeket ő az idén „megnyes“, lesznek a legalkalmasabbak arra, hogy a *Sesia tipuliformis* Cl. rájuk rakja petéit, mert eleven sebre talál; ha tudta volna, hogy ez a nyesegetés egy hónappal a lepke röpkölése, petézése előtt, mennyire megkönnyíti a hernyó életfeltételeit, ha egyáltalában tudta volna, hogy miért van annyi száraz ág a ribizskén: — nem kellett volna nekem olyan nagyot nyelnem. A kapott lecke még olcsó is volt, ha arra gondolok, hogy én a bábokat a szomszéd ribizskéjéből szedem és rajtakapnak!

De ez csak egy furcsaság, ami velünk rovarászokkal sokszor megesik, ha gyűjtésünk közben tudatlanok állnak útunkba. Nehezebb az úr félének megmagyarázni, ha azt kérdezi: mire való az a sok lepke? mert a vinczelleremet a jövő tavasszal kivethetem a ribiszke bokrokhoz és megmutathatom neki, milyen gondosan „tenyészt“ a kukacot, de ha emennek a kérdésére meg is mutatom vidékünk lepkéinek jegyzékét, nem fog látni mást, mint neveket és számokat.

Egészen más a helyzet, midőn a rovarász czéhbeliei elé terjeszti gyűjtésének eredményét — a gyűjtött állatok jegyzékét. Nem kell más, mint név és dátum! Nem kell se bevezetés, se illustratio. Az avatott lepkész képzelete minden név olvasásánál felidézi az állat képét, a maga színes pompájában, és megvan az illusztráció.

Az elmuló év, mely az entomologusnak, fájdalom, csak egy be nem váltott ígéret maradt, abnormis időjárásával nehéz kérdés elé állította a mi állatjainkat, az amúgy is nehéz megélhetés kérdése elé. Nemcsak a hernyó, de a lepke is megérezte az idő súlyos voltát, a báb sok esetben csak torzot szült, mi entomologusok pedig csak aránytalanul nagy fáradságok árán jutottunk némi csekély zsákmányhoz. Hogy is ne? mikor a kezdet az volt, hogy én április 11-iki kirándulásomon a *Valeria oleagina* mellett, néhány lépésnyire tőle a *Brotolomia meticulosa* frissen kelt példányát gyűjtöttem, melynek különben a rendes megjelenési ideje — nálunk — június és ismét augusztus és szeptember hó. A korán beállott őszi hideg pedig az elkésett lepkék elkésett ivadékat kényszeríti bábozni, amikor az az ivadék még nem érte el a kellő nagyságot és érettséget.

Igy például az október elején beállott nagy dér után, mely a hervadó természetet, mondhatni, váratlanul lepte meg, a *Thyatira batis* néhány félig kinőtt hernyóját találtam a *Rubus idaeus* levelein. Bár ezek a hernyók, mint éjjeli állatok napközben a levelek alsó felén szoktak elrejtőzni és csak éjjel e znek, a mondott reggelen valamenyi elé jött és kiült a deres levelek színére, a nap sugarain sütkérezni.

Szobába vittm őket; egyik — a legkisebb — elbábozott, a többi még mindig vígan eszik. Úgyszintén a *Cucullia tanacetii* hernyója is, melyet nagyobb számban találtam, október közepén még mindig eszik, tehát két honappal késett el!

Nem csoda, hogy ilyen módon nagyon sok állat pusztul el, még mielőtt bábozhatott volna. Ez a magával jó tehetetlen állapot pedig az ellenségek ezreit zudítja reá. Sok elvész, sok, amikor üt a megváltás órája, mint torz-lepke hagvja el bábhüvelyét.

Ezeknek az élete aztán nagyon küzdelmes egy élet! Ha véletlenül hím, úgy nem akad neki párja és ez a keserves állapot még csak hosszabrá nyújtja életét, melynek pedig a születés percétől fogva csak két czélja van: a copulatio és a mindennapi élelem megszerzése!

A múlt nyáron ismeretséget kötöttem egy ilyen szegény nyomorékkal: *Amphipyra tragopogonis* volt. Csalétekre jött egy nap; én látva, hogy az egyik szárnya össze van zsugorodva, ujjammal el akartam igazítani a mézes madzagról, de kezemre mászott, hát leráztam. Másnap újra csak eljött. Most Aigner barátom nyomorékgyűjteményében van. Ugyancsak csalétekre jött egy röpielni nem tudó *Asphalia ridens* is. Messziről jöhetett, mert a közelben tögyfa nincsen és fel kell tennem, hogy nem a nyalánság hozta, hanem azért jött, mert éhes volt. Ez aztán az igazi lepkenyomorúság!

Még kell itt még emlékeznem azokról a torzokról is, melyek még arra sem képesek, hogy ily módon tengessék életüket. Ezek a fej nélküli lepkék.

A „Rovartani Lapok“ 1898. tolyamában Abafi A. Lajos „A lepkék torz képződéseiről“ írván, megemlékszik a „hernyófejű“ lepkéről és a fej nélkül való *Bombyx mori*-ről is. Az előbbire biztos adata nincs, az utóbbi pedig, mint mesterségesen, nagytömegekben tenyésztett állat, mely sok betegségnek és nyavalyának van kitéve, nem eléggé alkalmas példa ennek a kérdésnek az illusztrálására.

A véletlen folytán alkalman nyílt, hogy mind a két esettel közelebről megismerkedhessem. Az egyik a *Pterostoma palpina* egy teljesen kifejlődött és egészen ép, szép példánya volt. Csak-hogy a lepke feje nem volt szabad, hanem a vállfedőktől kezdve a bábhüvelybe maradt szorítva; természetes, hogy ennek folytán tapogatói sem mozghattak szabadon, hanem a test hosszában hátra lettek szorítva és az állat szemeinek sem vehette hasznát. Fűzfa-törzsön, magával tehetetlenül s mintegy megbénulva várta reménytelen sorsát. Ez lett volna a hernyó-fejű lepke egy élő példája. Tulajdonképen nem is volt az torz, hanem — lássuk csak, hogyan hagyja el a lepke a bábhüvelyt. Midőn elérkezett a pillanat, hogy az immáron átalakult állat új életre ébred, a test gyűrűinek ismételt összehúzása és megnyújtása által elválik a szorosan hozzá tapadó kéregtől s egyúttal előre nyomul a hüvelyben. Még egy erőfeszítés és a hüvely megreped. Törvényszerűleg mindég a tor és nyak lemezei hasadnak meg,

Ez után a lepke bókoló mozgást végez, — a test nyugodtan marad, miközben torával és fejével előre görnyedez — mindaddig, míg a fejrészeket és lábakat fedő lemezt, az egész „maszkot“ nem sikerül egy darabban elválasztania a szárnyfedő lemezek-től. Amint ez megvan, a lepke szabad. Kiegyenesedik a meggörbedt helyzetből, s ezzel már fejét és tapogatóit teszi szabaddá;

majd lábait huzogatja elé a lehelletszerű, finom pólyákból és — el-
mászik. Megtörténik, hogy a lepke egyik vagy másik tagját nem tudja
ily simán elválasztani a bábhüvelytől, vagy a hüvely egyenlőt-
lenül száradt s a helyett, hogy a varratoknál elválnék, török.

Igy volt az én *Pterostoma palpin*ammal is, melynél a hosszú
ajkak tokja nem vált el a maszkkal egy darabban, hanem reá-
tört a lepke fejére s megszáradván oly szorosra húzódott össze,
hogy a szegény állat bármint igyekezett is magát első lábaival
megszabadítani a furcsa álarctól, az elválaszthatatlanul a fején
maradt. Talán még ennél is érdekesebb az az eset, midőn a lepke
feje egészen hiányzik.

A *Spilosoma fuliginosa* egy példánya volt hosszú időn át
gyűjteményemben, a mely épen ezen fogyatékkossága által vált ki.
Ennél a fej és a nyak teljesen hiányzott. Sebhely nem látszott
a torán, hanem miként a háta, azonképen a fej helye is be volt
növe hosszú, szőralakú pikkelylyel. Az élve talált állat különben
teljesen ép volt, ami ismét kizárja, hogy madár vagy ragadozó
kezében lett volna.

Ennek a rendkívüli és ritka abnormitásnak nehéz a helyes
magyarázatát megadni. A bábhüvely talán megoldotta volna a
rejélyt, de hát azt nem találtam meg. Annyi azonban bizonyos,
hogy ez esetben a csonkításnak a bábállapot legelején kellett be-
következnie, mert különben meglátszott volna rajta a forradás helye.

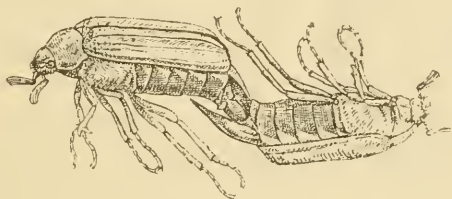
Hogy a lepkék bábállapotban mily monstruozus csonkításokat
képesek túlélni, elég, ha a Természettudományi Közlöny múlt évi
folyamában megjelent és számos rajzzal kísért czikkre — „Össze-
növesztett pillék“ — utalok. Igaz hogy az ott leírt csonkított álla-
tok egytől-egyig nyomorékok maradtak; de ezt bizonyára csak
a „kezelés“ eredményezte, míg az én *Spilosomám*, eltekin-
tve a fej hiányától, teljesen kifejődött, szép állat volt.

Nécsey István.

Paederastia rovaroknál.

A rovarok életében még nagyon sok a rejtélyes jelenség, a
melynek magyarázatául olykor még csak sejtelemmel sem bírunk.
Ily rejtélyes, szinte megfoghatatlan jelenség a fajtalanság, azonos
vagy rokonfajtájú hímek közt. Az ide vonatkozó megfigyelések

nem legújabb keletűek. Már 1859-ben figyelt meg Laboulbène¹⁾ ily esetet a közönséges cserebogárnál (*Melolontha vulgaris*), és ugyan annál utóbb Maze,²⁾ és legújabban Noel³⁾ is. Az utóbbi több hímet talált ily természetellenes copulában, daczára annak, hogy ugyanazon a helyen közvetlen közelben fölös számú cserebogár nőstény volt. Két példányt, mely még halálban is egymáshoz tapadva maradt, átengedett Gadeau-nak, aki az esettel két ízben bővebben foglalkozott s a példányok ábráját is közölte.⁴⁾ Ez alkalommal hivatkozik arra, hogy Peragalle⁵⁾ két külön-

böző fajtájú bogárhímet is (*Luciola lusitanica* Charp. és *Ragonycha melanura* Fabr.) copulában talált s ezután a jelenséget magyarázgatja, de egyáltalában ki nem elégtő módon.

Ha a bogárhímet — úgy mond — heves ösztön a párosodásra késztet, első sorban saját fájához tartozó nőstényt fog keresni, ilyennek híjában másodsorban közel álló rokon vagy olykor távolabb álló fajbeli nőstényen fogja a párosodást végrehajtani, ha azt physikai lehetetlenség vagy az illető nőstény ellentállása meg nem hiúsítja. Ha azonban nemi ösztönét ezen ez úton ki nem elégítheti, megfogja kísérteni azt, hogy akár saját, akár más fajtájú hímmel copulába keljen, mely létre is jön, ha physikai ok vagy a nőstény szerepét játszó hímnek ellenszegülése azt lehetlenné nem teszi.

1) A. Laboulbène, Examen anatomique de deux *Melolontha vulgaris* trouvées accouplés et paraissant du sexe male: *Ann. Soc. Ent France* 1859. p. 567.

2) Abbé Maze, Observation indiquée dans la communication sur le Hanneton vulgère: *Bull. Soc. Amis de Science natur. Rouen* 1884. p. 101.

3) P. Noel, Les accouplemens anormaux chez les Insectes: *Miscellanea Entom.* 1895. p. 114.

4) H. Gadeau de Kerville, Perversion sexuelle chez des Coleoptères males: *Bull. Soc. Ent. France* LXV. 1896. p. 85. Observations relatives a ma note (fenti czím) Rouen 1896.

5) *Ann. Soc. Ent France* 1863. p. 661.

Erre nézve, G a d e a u szerint, fel lehetne tételezni, hogy a paszív hím röviddel az előtt saját fajtájú nőténynyel párosodván, annak szaga (odeur) még rajta is megérzett (tudvalevő, hogy a rovarok párosodásánál a szaglásnak nagy szerep jut) és hogy ezen szag által félrevezettetve az activ hím a copulát rajta végezte. De — teszi hozzá G a d e a u — alig hihető, hogy a hímen a párosodás után a női szag erősebben lenne érezhető, mint a közel levő nőtényeken.

Annak constatálására szorítkozik tehát, hogy a rovarok pae-derestiája kétféle: 1) szükségbeli, nőtény híjában és 2) hajlam-beli, ha a hím nem saját fajtájú, nagy számban rendelkezésére álló nőténynyel, hanem hímmel kel copulába. Ez utóbbi kategori-ába sorozza a cserebogarakon észlelt eseteket.

A rendkívül érdekes jelenség tulajdonképeni magyarázatával azonban azonban adós marad G a d e a u ; pedig hivatkozhatott volna Seitz ⁶⁾ teoriájára, mely igen elfogadhatónak látszik. Seitz ugyanis a lepkecsáp funkcióját vizsgálandó, újonnan kikelt *Aglia tau* nőtényt kivitt az erdőbe, a hol számos hím röpködött. Az elfogott hímek csápjait egészben vagy részben kitepte. E közben jött egy hím, mely annyira erőlködött a nőtényhez jutni, hogy végre teljesen kimerülve, a hozzáférhetetlen nőténytől alig két centiméternyire a fűbe leült pihenni. Ekkor rohanva másik hím jött és a csöndesen ülő hímmel közösült, még pedig oly erővel, hogy alig lehetett őket szétválasztani.

Ennek lehetőségét Seitz következőleg magyarázza. Abból indulva ki, hogy a nőtényt kereső hím leginkább a szag után indul, fel kell tételezni, hogy minden faj jellemző szaggal „faj-szaggal“ bír, mely első sorban hat a hímrre. Tapasztalható azon-ban, hogy pl. szűz *Bombyx quercus*, *Aglia tau* vagy *Orgyia antiqua* nőténynél, hogy a minden oldalról odarohanó hímek abban a pillanatban ismét elszélednek, amelyben egyikök a páro-sítást véghez viszi. Lehetetlen lévén, hogy a specifikus fajsza-g abban a perczen megszűnjék, kell hogy másféle szag, nemi szag is létezzék, amely számos fajnál a pázásra hajlandó nőténynek tágra nyiló és előre tolt nemző szervei, vagy talán külön szerv által produkáltatik. Ez a két ingredientia — a specifikus fajsza-g és a nemi szagból combinált aroma vonzza és igazítja útba a hímet. Alig szenved kétséget, hogy ez esetben a két aroma, a nős-ténytől a nemi szag, a hímtől pedig a fajsza-g, egyesült és az ér-kező hímmel elhitette, hogy vágyának célját elérte.

⁶⁾ Zool. Jahrbücher 1893. VII. b.

Hasonló esetet, mely ezt a theoriát megerősíteni látszik, közölt legújabbán *Schulz G. L.* ¹⁾, aki megtermékenyítés céljából tüllzsákban *Bombyx quercus* nőtényt kötött ki. Rövid idő múlva úgy a zsák, mint a fatörzs, melyen az lógott, számos hím-től el volt lepve. S midőn ezeket elűzte, három pár hímet talált copulában

Megemlítendő végül, hogy *Thiele H.* Berlinben, Turkesztanból *Parnassius Charltonius var. princeps* hímet kapott, a mely az úgynevezett „tojóedényt“ viselte, a mely különben csak megtermékenyített nőtényeknél található. Minthogy ez a „tojóedény“ a párzó hím váladéka, bizonyos, hogy a szóban forgó példányon más hím a copulát véghez vitte. *A. Aigner Lajos.*

Eperjesi lepke-fajváltozatok.

II.

Melitaea Phoebe Kn. Eltérő nőtény, melynél a felső szárny középsávjai nincsenek megszakítva, hanem a tőtől a külszegély felé hosszú, szétfolyó pettyek húzódnak át rajtuk; az alsó szárny rendes, de jóval sötétebb és szélesebb sávok által csaknem egészen barnává válik. Ez a példány a második (nagyobb) ivadékhoz tartozik, a mely itt augusztusban repül, holott május végén és június elején a *var. nana Stgr.* található, a mely a törzsfajnál felényivel kisebb.

M. trivia Schiff. nálunk két ivadékban, május és augusztus havában röpül sokféle eltérésben. A májusi példányok nagyok és sötétek; az augusztusiak pedig kisebbek, világosabbak s a *var. et ab. nana*-hoz (Stgr.) tartoznak. Az utóbbinak két eltérése említendő: 1) ♀, világos, összes sávjai és pettyei nagyobbak, a mellső szegély a szárny hegyéhez közel és maga ez utóbbi fehéres; az alsó szárnyon egy sor fehéres holdacska, melyeken fekete nagy pettyek állanak. 2) világos példány, melynél a sávok egészen apró pontokból állnak; alsó szárnya sötétebb, sávjai és pettyei hosszúkásak. Fonák oldalán a felső szárny világosabb, szintén kisebb pettyekkel, az alsó szárny pedig csaknem fehér, sávjait apró fekete és sárga pontok jelzik.

M. didyma O. május és augusztusban két ivadékban nagy mennyiségben röpül. A számos eltérés közül itt csak a következőket említem fel: 1) Világos sárga ♂, mint a *var. occidentalis Stgr.*,

¹⁾ Sitz.-Ber. Berl. Ent. Ver. 1898.

csak a felső szárny a kül-szegély, az alsó szárny pedig a bels zegély felé fehères sárga, igen kevés apró fekete pettyel; fonák oldala a törzsfajénál világosabb; 2) ♂, sötét sárgás vörös színe a felső szárny külszegélybeli felét foglalja el és rajzot nem mutat; a tő felé levő két sáv hosszúkás nagy pettyekből áll, a melyek az alsó szárnyon folytatódnak; ♀, olyan mint a *var. graeca Stgr.* még nagyobb és szélesebb pettyekkel és sávokkal, úgy hogy felülete csaknem fekete: fonák oldalán is nagycbbak a pettyek; 4) ♂, melynek felső szárnya csaknem fekete, mivel az alapszín csupán a mellső szegélyen tő felől, és az erek mentén tör át; fonák oldala feketésen behintett, rajzai többé-kevébbé elmosódottak; 5) ♀♀; felső szárnyuk igen különböző rajzú, fekete sávjaik szétfolyók, úgy hogy csaknem mindig több a fekete szín; alsó szárnyuk némelykor szabályos, némelykor pedig olyanok mint a felső szárny; ♀♀, szintúgy mint az előbbieket, de a sárga alapszín csakis az alsó szárny tövénél látható némileg, úgy hogy a felület csaknem egészen zöldes feketének tetszik.

M. Athalia Rott. a környéken már júliusban, a hegységben pedig augusztusban igen különböző eltérésekben található, ezek közt a következő már leírt aberratiók és variatiók: *ab. corythalia Hb.* és *ab. navarina de Selys* a Branyiszkóban, *ab. Aphaea Hb., var. berisalensis Rühl* és *var. samonica Ries.* Eperjes környékén. A Branyiszkó-hegységben szép eltérést fogtam, melynek felső szárnya egészen feketés barna, szegélybeli barna sávval, mint az *ab. navarina*, alsó szárnya pedig olyan mint a törzsfajé, csak tövén sötétebb.

M. Aurelia Nick. nálunk gyakori. Találtam közte oly eltérést, mely nem tökéletesen az *ab. et. var. britomartis Assm.*, mivel felülete az *Aurelia*-éra emlékeztet; fonák oldala szerint azonban a fajváltozathoz tartozik, mivel az egészen olyan, mint a *M. dictynna Esp.-nél.* A sáv azonban, melyben a fekete pontok állnak, csak 7 pettyet mutat, holott a *britomartis*-nak 8—9 pettye van; azonkívül a barna harántsávok is jóval sötétebbek. A *var. rhaetica Frey* itt oly nagy mint a törzsfaj, melynek a felület rajza is megfelel; az alsó szárny fonák oldalán azonban a középsáv s a többeli foltok egészen fehérek, csaknem ezüstös csillogásúak.

Argynnis Euphrosyne L. gyakori. Hébe-hóba fordul elő oly eltérés, melynél a tő felé levő sávok és pettyek nagyok s egymásba folyók. Van egy példányom (♂), mely egészen kormos, és csak a külszegély sávja, melyben a félholdak és kerek pettyek vannak, mutatja a sárga alapszín; a felület többi része, a tő felé

teljesen fekete, csakhogy az alapszín 1—2 kormos helyen áttetszik. Fonák oldalán igen nagy egybefolyó fekete foltok láthatók. Ennek ellentétei oly világos sárga példányok (kivált ♀♀), melyek a felső szárny belszegélyén s innen a külszegély feléig csaknem fehéresek. Végül találkozik a Branyiszkóban egészen kicsiny sötét alak, mely csaknem olyan mint a *var. Fingal Hbst.*

A. Lathonia var. valdensis Esp. Nemcsak az alsó szárny fonák oldala mutat egybefolyó nagy ezüstfoltokat, hanem a felső szárny felületén és fonák oldalán levő fekete pettyek is egybeolynak.

A. Aglaja L. Igen világos példányok, melyeknél a fekete rajzok és pettyek igen redukálva vannak. Az *ab. arvernensis Guill.* is előfordul s az előbbinek ellentéte: összes rajzai kétszer akkorák mint a törzsfajnál, — tő felé egészen kormos-fekete. Vannak példányaim, melyek a *var. Aemilia Acerbi*-hez közel állnak. A ♂ csaknem egészen fekete, csupán a két szárny külszegélyén tetszik át az alapszín hosszúkás, homályos sárga pettyek alakjában, a melyek a felső szárny mellső szegélyén is mutatkoznak. Fonák oldalán a felső szárnyon az alapszín rajztan, s a tő felé az egész középtérsén át erős hosszú foltok húzódnak; az alsó szárnyon levő ezüst pettyek tő felé egybe folyók, míg azok a középtérsén és a szegélyen világosabb és sötétebb zöldesek, hosszúkásak, itt-ott ezüst csillogásúak.

A. Paphia L. Egyik ♀ különben rendes, alsó szárnyán azonban a fekete pettyek fele, a belszegély felé, pirosos ezüst csillogású; fonák oldalán is ily pirosos csillogású.

Erebia Madusa F. Hegyeink közt előfordulnak oly eltérések, melyeknél a felső szárny vöröses vagy sárgás sávja igen széles, és kivált tő felé terjeszkedik, sőt csaknem az egész szárnyat elfoglalja, pl. úgy mint *E. Gorge v. triopes*-nél. Alsó szárnya szabályos. — Más eltérésnél a felület és fonák oldal egyszínű sötétbarna, ez alapszínben számtalan fekete pont és petty mutatkozik. A nagy fekete szemeknek erős fehér pupillája van, a melyek külön-külön vörös karimával vannak ellátva, szinte azt hinné az ember, hogy *E. Stygne O.*, hogyha ennek a fajnak nem lenne sávja, mely a fehér pupillás szemeket bekeríti.

E. Aethiops Esp. Eltérés (♂), mely a rendes példányoknál felével kisebb és sajátságos kávésbarna színű. Keskeny sávja sárgás; a felső szárnyon csak a 4. és 5. sejtben látszik egybefüggő apró pupillás két szem. Az alsó szárny sávja alig észrevehető pupillátlan sárga foltokból áll. Ez az eltérés csupán az alsó szárny fonák oldalán levő valamivel világosabb sáv által emlékeztet némileg a törzsfajra.

E. Ligea L. Hegyeink közt, de csak a völgyekben fordul elő jókora nagy példányokban, melyek alapszíne feketés barna, sávja pedig széles. *Var. Adyte* Hb. valamivel kisebb és világosabb; alsó szárnyának fonák oldalán a sáv agyagsárgás vagy csaknem fehéres színű. Kisebb példányai az *E. Euryale*-től igen nehezen megkülönböztethetők, mivel felületük inkább ennek, és csak fonák oldaluk a *var. Adyte*-nek felel meg.

E. Euryale Esp. közt a következő eltérések akadnak: *ab. ocellaris* Spr., mely azonban nem mindig felel meg a leírásnak, a mennyiben számos példánynál az apró vörös pettyek nem mutatnak fekete pontot. A *var. Philomela* Esp.-nek számos eltérése van. A sávok csupán oly pettyekből állnak, melyek vagy rajztalanok, vagy szemük vak, avagy csak fekete pontot mutat; fonák oldalukon a rendes sáv sárgás vagy fehér, erősen csipkézett; azonkívül tő felől még egy fehéres sáv tűnik fel.

Mindezen *Erebia*-eltérések július végén a Branyiszkó hegy-ségben, a hegyek tetején fordulnak elő, ahol az erdő megszűnt és nagy rétek terülnek el.

Satyrus Dryas Sc. nálunk nagyon változik. A felső szárny fonák oldalán levő szemek csaknem mindig vöröses-sárga keretűek, és számos példánynál a szemek közt fehéres vonalkák mutatkoznak. Az alsó szárny fonák oldalán a ♀-nél erősebb, a ♂-nél gyöngébb, tisztán kivehető fehér sáv van; a felületen is többnyire kék pupillás szem áll a belszegélyen. — Az idén (1899.) ♀-t fogtam, melynek igen nagy kék szeme van és a nagyobb szem fő löt (a 2. sejtben), a 3. sejtben is látható széles, de kisebb kék szem, mely alul is feltűnik.

Epinephela Lycaon Rott. nőstényénél a szemfolt igen változó, így pl. egyiknek csak egy nagy, pupillátlan szeme van az 5. sejtben.

E. Janira ab. semialba Brd. fogtam oly nőstényt, melynél a felső szárny felülete egészen fehér, míg az alsó szárny csak kissé fehéres. A fonák oldalon a felső szárny szintén fehér, csak tő felé kissé sárgás; az alsó szárny világos-szürke, sávja világosabb, csaknem fehér.

Dahlström Gyula.

Pótlék a magyar bogárkatalógushoz.

E folyóirat mult évi (1898.) kötetének 99 —102. és 114—118. lapjain közölt első pótlékom megjelenése óta tekintélyes számú adatok birtokába jutottam, melyeket ez alkalommal közlök. Ezen

újabb adatokkal bogárfaunánk a következő képet mutatja: 1239 nem, 6256 faj és 886 fajváltozat, tehát összesen 7142 alak, melyhez bozzájáruul még 49 kétes vagy importált állat; törlendő ¹⁾ azonban 24, marad tehát 7118.

Cicindela camprestis L. var. *rubens* Friv. — I. Budapest; *C. soluta* Latr. var. *violacea* Csiki — I. A törzsalak társaságában, de ritka.

Carabus cancellatus (emarginatus) var. Sequensi Benth. — VII Janikovac.

Bembidion (Pseudolimnaeum) viridimicans Dan. — V. Kerczi hegység, Bucsecs.

Trechus (Anophthalmus) Páveli Csiki — VII. Fuzine.

Zuphium Chevrolati Cast. (*transsilvanicum* Csiki i. I., *Herculis* Ganglb. i. I.) — V. Déva, VI. Herkulesfürdő.

Cymbiodita marginella Fabr. var. *testacea* Speiser — I. Kalocsa.

Deubelia (Bernh) diabolica Bernh. — V. Brassó.

Oxyroda solitaria Kr. — V. Keresztényhavas; *O. recon-dita* Kr. — V. Bucsecs; *O. soror* Thoms. — II. Fertőtó; *O. (Bes-sopora) Deubeli* Bernh. — V. Bucsecs, Bulleató; *O. amicta* Er. — II. Fertőtó.

Astilbus canaliculatus Fabr. var. *Mandli* Bernh. — II. Fertőtó.

Atheta (Pycnota) paradoxa Rey. [*Colpodota Skalitzkyi* Bernh.] — II. Fertőtó. V. Erdély; *A (Liogluta) Spaethi* Bernh. — VI. Herkulesfürdő; *A (Metaxya) marina* Rey — II. Fertőtó; *A. (Oreostiba) bosnica* Ganglb. — V. Negoj, Bucsecs, Keresztényhavas és Rodnai havasok.

¹⁾ A faunából *törlendők*: *Carabus violaceus* var. *cyaneolimbatus* Bielz. nec Kr. (= var. *Méhelyi* Gaglb.) *Trechus parengensis* Ganglb. (nom. i. I.), *Hydroporus obliquesignatus* Bielz (= *Genei* Aubé), *Cephennium delicatum* Reitt. (= *carpathicum* Reitt.), *Loricaster Viertlii* Reitt. (= *testaceus* Muls.), *Meligethes Gredleri* Reitt. (= *umbrosus* Sturm), *Bacanius consobrinus* Aubé [Petri, irod. 269. p. 10] (= *Abraeus globosus* Hoffm.), *Stenomax lanipes* L. (= *incurvus* Küst. = *aeneus* Scop.); *Otiorrhynchus latipennis* Boh. (= *sabulosus* Gyllh.), *O. irritans* Herbst (= *multipunctatus* F.), *O. banaticus* Stierl. et *chrysomus* Boh. (= *Lužyi* Stierl.), *O. illyricus* Stierl. (= *signatipennis* Gyllh.), *O. pachyscelis* Stierl. (= *tumidipes* Stierl.), *Phyllobius artemisiae* Desbr. (= *piri* L.), *Ph. Heydeni* Stierl. (= *maculicornis* Germ.), *Ph. pineti* Redtb., *croaticus* Stierl. et *Apfelbecki* Stierl. (= *argentatus* L.), *Ph. ophthalmicus* Stierl. (= *cinerascens* F.), *Polydrosus Merkli* Kaufm. (= *sericeus* Schall.), *Barypithes carpathicus* Reitt. (= *styriacus* Seidl.), *Eusomus Beckeri* Tourn. (= *ovulum* Germ.), *Sitona bicolor* Fahrs. (= *humeralis* Steph.)

Javitandók: *Cymindis Frivaldszkyi* Rtrr. = *violacea* Chaud.; *Leptomastax hypogaeus* Pirazz. = *mehadiensis* Friv.; *Dasytes Viertli* Schlsk. = *Oertzeni* Schlsk.; *Otiorrhynchus montigena* Friv. = *Mocsáryi* Csiki; *Donacia fenniea* auct. nec Payk. = *Malinovskyi* var. *arundinis* Ahr.; *Adoxus obscurus* var. *vitis* auct. non F. = *villosulus* Schrnk.

- Tomoglossa (Kr.) *luteicornis* Er. — II. Fertőtó.
 Leptusa *curtipennis* Aub. — V. Brassó.
 Philonthus *Ganglbaueri* Bernh. — VI. Herkulesfürdő.
 Xantholinus *Wingelmülleri* Bernh. — V. Negoj.
 Stenus *alpicola* Fauv. — V. Alpes Transsylvaniae; St. *excubitor* Er. — II. Fertőtó; St. *obscuripes* Ganglb., Bernh. — V. Bucsecs, Rodnai havasok. St. *intricatus* Er. — Hungaria.
 Platysthetus *Burlei* Bris. var. *Luzei* Bernh. — II. Fertőtó.
 Trogophloeus *anthracinus* Rey — II. Fertőtó.
 Coryphiodes (Bernh.) *Deubeli* Bernh. — V. Rodnai havasok, Ünnökő, Bucsecs
 Cephennium *banaticum* Ganglb. — V. Erdélyi havasok. VI. Dél-Magyarország.
 Neuraphus *rubicundus* Schm. — V. Erdély VII. Croatia; N. *coronatus* J. Sahlb. — V. Erdély; N. *bulgaricus* Reitt. — VI. Dél-Magyarország.
 Euconnus *chrysocomus* Saulcy — Hungaria; E. *Sturanyi* Ganglb. — VII. Plitvicai tavak.
 Astagobius (Reitt.) *angustatus* F. — VII. Croatia
 Spelaeodromus (Reitt.) *Pluto* Reitt. — VII. Velebit.
 Choleva *nivalis* Kr. — V. Királykő.
 Nargus *Nikitamus* Reitt. — VII. Croatia.
 Catops (Sciodrepa) *Watsoni* Sp. var. *amoenus* Reitt. — VII. Velebit.
 Liodes *lucens* Fairm. — Hungaria
 Agaricophagus *Reitteri* Ganglb. — Hungaria.
 Agathidium *Bisonti* Reitt. — VI. Dél-Magyarország.
 Peltinus (Muls et Rey) *alutaceus* Reitt. — II. Fertőtó.
 Microptilium (Matth.) *puchellum* Allib. — II. Fertőtó.
 Trichopteryx *suffocata* Holid. — Hung. sept.
 Dacne *pontica* Bedel — VI. Herkulesfürdő.
 Lycoperdina *banatica* Ganglb. — VI. Herkulesfürdő.
 Cryptophagus *Skalitzkyi* Reitt. — III. Beszkidek.
 Atomaria *acutifrons* Ganglb. — VII. Croatia; A. *Hermi-nae* Reitt. — Hungaria; A. *affinis* Sahlbg. — Kárpátok. VII. Croatia; A. *soror* Ganglb. — VI. Herkulesfürdő.
 Latridius *Rybinskü* Reitt. — II. Fertőtó.
 Corticaria *Pietschi* Ganglb. — VI. Herkulesfürdő.
 Epuraea *Deubeli* Reitt. — V. Keresztényhavas.
 Soronia *oblonga* Bris. — VI. Dél-Magyarország.
 Meligethes *fulvipes*. Bris. — VI. Dél-Magyarország; *anthracinus* Bris. VI. Herkulesfürdő; M. *aeneus* Fabr. var. *semiaeneus*. Ganglb. — VI. Herkulesfürdő; M. *sulcatus* Bris. — V. Erdély; M. *acicularis* Bris. — V. Erdély.
 Saprinus *curtus* Rosh. — Hungaria.
 Acritus *minutus* Hbst. var. *tataricus* Reitt. — Hungaria.
 Cetonia *aurata* L. var. *bilucida* Reitt. — Hungaria.
 Potosia *affinis* And. var. *pyrochrous* Reitt. — Hungaria.
 Agrilus *fuscosericeus* Dan. — I. Kalocsa. VII. Szlavónia.

- Homaligus* (*Phaeopterus*) *flavangulus* *Spaeth* — VIII. Portoré.
- Ptinus* (*Pseudoptinus*) *gracilicornis* *Pic.* — Hungaria.
- Anobium* (*Nicobium*) *hirtum* *Illig.* — VII. Kraljevica (leg. Koca).
- Episernus granulatus* *Weise.* — III. Bocza (Liptó vm.)
- Hedobia imperialis* *L. var. senex* *Kr.* — II. Pápa (Wachsmann.)
- Mycetochara graciliformis* *Reitt* — VII. Croatia: Capeila.
- Omophlus* (*Odontomophlus*) *armillatus* *Brull. var. Mert-hae* *Reitt.* — VI. Mehádia.
- Lagria atripes* *Muls. var. tenuicollis* *Seidl.* — V. Nagyszében. VI. Temesvár.
- Osphya bipunctata* *F. var. obscuripennis* *Pic.* — I. Budapest, *var. vittipennis* *Seidl.* — Hungaria.
- Anaspis* (*Silaria*) *Ganglbaueri* *Schilsky.* — VIII. Zengg.
- Mordellistena rufifrons* *Schilsk.* — VII. Croatia; *M. Reichei* *Em.* — VII. Croatia; *M. brevicanda* *Boh. var. dives* *Em.* — VI. Mehádia.
- Otiorrhynchus geniculatus* *Germ. ab. capellae* *Apfb.* — VII. Croatia; *O. turgidus* *Germ. ab. velebiticus* *Apfbk.* — VII. Croatia; *O. cardinigeroides* *Reitt.* — VII. Belolasica hegység; *O. aurifer* *Boh. (Lefevrei)* *Gyllh.* — VII. Croatia; *O. aratus* *Dan.* — V. Rozsnyói hegyek, Bucsecs; *O. cosmopterus* *Dan.* — V. Zernesti hegyek; *O. carpathicus* *Dan.* — V. Negoj, Bucsecs, Rozsnyói hegyek; *O. Schusteri* *Stierl. (pristodon* *Dan.)* — V. Erdély; *O. stenorostris* *Apfb.* — VII. Fužine, Ludbreg, *O. orologus* *Heyd. (tenuis* *Stierl. 1899)* — VII. Velebit; *O. piceus* *Stierl.* — VI. Bánát.
- Mylacus bifoveolatus* *Stierl.* — V. Keresztényhavas.
- Phyllobius breviatus* *Desbr.* — VI. Mehádia.
- Barypithes armiger* *Dan.* — V. Rozsnyói hegyek.
- Rhinomias pyrorrhinus* *Dan.* — V. Nagyszében.
- Tropiphorus transsylvanicus* *Dan.* — V. Negoj, Bucsecs Keresztényhavas.
- Ceuthorrhynchus gibbicollis* *Schultze. var. dilatatus* *Schultze.* — V. Erdély; *C. trimaculatus* *F. var. hybridus* *Schultze.* — VI. Dél-Magyarország; *C. plumbellus* *Schultze.* — V. Brassó; *C. liliputanus* *Schultze.* — I. Kalocsa; *C. rhenanus* *Schultze.* — V. Erdély; *C. Sequensi* *Stierl.* — VII. Croatia.
- Leptura dubia* *Scop. var. triangulifera* *Reitt.* — VII. Croatia.
- Dorcadion fulvum* *Scop. var. nigripenne* *Fleisch.* — II. Pilis-Maróth.
- Orsodacne cerasi* *L. var. melanura* *Fabr.* — I. Budapest. II. Szaár; *O. lineola* *Panz. var. flava* *Csiki.* — I. Budapest, Pilis, II, Bia-Torbágy V. Nagyszében; *var. marginata* *Csiki.* — V. Nagyszében. VI. Krassó-Szörény vm.
- Donacia simplex* *F. var. pulcherrima* *Hummel.* — II. Zala-Tapolca.

Plateumaris sericea L. var. *micans* Panz. — II. Öszöd.
V. Szt. Góthárd. Szászújfalú. VI. Bánság.

Gynandrophthalma tibialis Brull. var. *hungarica* Weise
— II. Pécs.

Chrysomela lichenis Richt. v. *moravica* Weise. — III.
Magas Tátra; var. *rihpaea* Weise. — V. Rozsnyói hegyek.

Anisostica strigata Thunbg. — Hungaria.

Platinaspis luteorubra Goeze var. *Karamani* Wse. —
VIII. Novi (Wachsmann.)

Scyrnus rufipes Fabr. — Hungaria. Csiki Ernő.

Különfélék.

A retyezati tavak Crustaceáiról tartott *Szilády Zoltán* előadást a^c Természettud. Társulat állattani szakosztályának 1899. nov. 5-iki ülésén. Felemlítette mint érdekesebbeket a *Diatomus tetricus*, *Alona intermedia*, *Branchipus diaphanus* és *Daphnia alpina* Dad. fajokat; utóbbinak eddig ismeretlen hímjeit is felfedezte. Az életviszonyok ismertetésére áttérve bizonyítja, hogy a fauna a tavak minősége szerint oszlik meg, s hogy talaj állandóság és geographiai származás szempontjából négy főtypust lehet a Retyezáton megkülönböztetni, melyeknek külön-külön saját Crustacea fajaik is vannak. Érdekes, hogy a tengerszemekben nem speciális havasi, hanem jól alkalmazkodó közönséges fajokat találni.

Újszerű selyemtermelés. Glasgowban félmillió forint tőkével részvénytársaság alakult, a mely Hummel yorkshirei tanár találmánya szerint mesterséges úton fog selymet termesztetni. Nyersanyagul azt a selyemtartalmú pépes anyagot használják, a melyet bizonyos lárvának — valószínűleg egyike a számos vad selyemszövő hernyóknak — szétmorzsolása által nyernek akkor, midőn az már gubozódni készül. Ezt az anyagot folyó állapotban tartják és erős nyomással hajszálnyi csöveken átszorítják. A kijövő szálát megszáritják, felmotolázzák és chemiai úton még tartósabbá teszik. Voltaképen tehát csak a hernyónak természetes szövését helyettesítik mesterséges úton.

A petroleum mint rovarirtó szer. A petroleum egyike a legrégibb és legismertebb szereknek, de idegenkednek tőle, mert nagyon is erősen hat, a mennyiben nemcsak a rovarokat, hanem a növényt is megöli. Legújában *Smith* (New Jersey Agric. Experiment Station) *nyers* petroleummal megfelelőbb eredményre jutott. Ennek 40 %-os oldatát (vizzel) alkalmazta és azzal kivált a pajzs- tetves fákat nemcsak megtisztította, hanem szép fejlődésűvé, sőt gyümölcsözővé is tette. A kísérletet 1898. január havában 4000 gyümölcsfán tette meg, a nélkül, hogy azok egyike is kiveszett volna. Nyáron azonban nem kísérletezett, csupán télen s erre fekteti a fősúlyt.

„Új rovarrend“ címmel ismertetem e folyóirat VI. köt. 153. lapján Silvestri tanulmányait az *Anisosphaera problematica* Tom.-ról, melynek részére a Collembolákkal rokon *Anisosphaeridia* új rovarrendet állít fel. E. Bergroth mostan a Bull. de la Soc. Entom. de France legújabb számában (1899. N. 15. 295.) kimutatja, hogy ez nem más mint egy bogárnak, a *Scydmaenidae* családba tartozó *Cephennium*-nak lárvája és pedig valószínűleg *C. Majus* Reitt.-é.

Csiki Ernő.

Méhölő virágok. Ily című közleményünkre (írta Hudák E. A.), a melyre niár Vánky J. is reflectált (R. L. V. 142; VI. 17.) újabban a hírneves entomologus Kathariner tanár is visszatért. Minden méhtenyésztő előtt ismeretes — úgymond (Ill. Zeit. f. Ent. IV. 203.) — hogy kora tavaszkor a méheket a meleg napsugár könnyen csábítja a kiröpülésre és hogy ezek jórésze elpusztul, mivel a melegítő napsugarak eltünése után a levegőnek még alacsony hőfoka mellett megdermednek és a földre hullnak. Ilyenkor a kaptár közelében mindig található egy csoport ily tehetetlen méh. Ha rájuk lehelünk, magukhoz térnek és haza másznak. Erre a körülményre vezethető vissza a H. úr esete is. Sokszor gyönyörködtem abban, ha meleg tavaszi napon a közeli méhesből a méhek nyitott ablakomban a jánczintokat felkeresték, de soha sem történt bajok, mert az ablakot elzártam, mielőtt azt az árnyék érte volna. Ha Hudák úr a megdermedt állatkákat a meleg kályhához vitte és nekik azonfelül néhány csöpp langyos mézzel vegyített vizet adott volna, bizonyára életre térnek. Minthogy azonban friss vízzel megpermetezte s a szavadlevegőre kivitte, azzal életre térésüket lehetetlenné tette.

A palaearkti lepkék katalógusa Dr. *Standinger*-től 3-ik kiadásban az 1900. év folyamán fog megjelenni. Az előbbi kiadás (1871.) évek óta csak kéz alatt és magas áron volt kapható, habár hézagosságánál fogva a mai igényeknek már meg nem felelt. Az új kiadást jeles lepkész, s hazánkfia Dr. *Rebel* H. dolgozta ki s a jelenkorig folytatta, *Standinger* pedig revideálta a munkát, melynek terjedelme, az előbbi kiadásához képest egyharmadnyival bővülni fog. Ára n. e. 9 frt lesz. Előleges megrendelést szerkesztőségünk szívesen elfogad.

Tudományos expedíciót rendezett Alaskára *Harriman* *Edvard* newyorki milliósos, a ki azt fejedelni bőkezűséggel szerelte fel. Az expedícióban 36 tudós vett részt, csupa specialista a természettudományok minden ágából, kivéve a csillagászatot Különvonat vitte a társa-ágot Seattlebe, az Egyesült Államok legészaknyugatibb kikötőjébe, a Csendes Óceánon. Ott külön gőzhajó várta, amely 1889. máj. 31-én a kikötőt elhagyta és jul. 31-én oda visszatért. Az expedíció két hónapot vett igénybe s a résztvevők New-Yorkból egészben 16,000 angol mértföldet tettek meg 78 nap alatt. Mindegyik tudós bőséges anyagot gyűjtött; így az entomologus Dr. Kincad, washingtoni egyetemi tanár is. Mily más arányok azok, mint minálunk, a hol már hálával fogadja a nemzet, ha gazdag főúr nagyobb útra 3—4 tudóst visz magával.

Zeuzera pyrina L. szeptember vége felé aradi házam verandájára lámpához röpült, még pedig egy óra lefolyása alatt 23 ♂ és 1 ♀. Az utóbbi alighanem az ablak alatt a vadszőlő levelei közt ülhetett, a hol szagát érezve a hímek felkeresték s azután az erős fényre beröpültek; midőn már „Courmacher“ nem mutatkozott, végre maga a „dáma“ is benézett, hová lettek hűtlen gavallérjai.

Szontagh Gyula.

Kártékony bogarak. A különben hús evő *Silpha opaca L.* Ritsema Bos szerint, Amsterdam környékén röviddel ezelőtt lecsapolás folytán keletkezett nedves réteken levő fiatal repczén és dudvákon oly tömegesen lépett fel, hogy néhány nap alatt egész vetéseket kopaszra rágott és egyetlen *Rumex aquatica* nagyobb példányáról 200 bogarat ráztak le. Azokra a földekre előbb a vízár tengeri állatokat rakott le, melyek az apadásnál ott maradtak és mint rothadó szerves anyag a dögbogárnak előnyös életfeltételeket nyújtott. Miután a hihetetlen mervben elszaporodott bogár azt az anyagot felemészttette volna, szűkségből a mívelt növényeket és a dudvákat lepte el, ez a táplálék azonban szaporodásának hátrányára volt, mert a következő évben arról a helyről csaknem teljesen eltűnt. — Az ugyancsak dögön élő *Anthobium torquatium Marsh.* és *Coprophilus striatulus F.* nevű Staphilinidákat szintén növénypusztításon kapták rajta, még pedig az előbbit a repczén és káposztaféléken, az utóbbit ellenben az elhítt kukoricza szemeken, melyeket kirágott s az által kicsírázásukat vagy a fiatal növény fejlődését megakadályozta.

Levélszekrény.

L. R. úrnak. Hogy »fonálférges« körleményem a »R. Lapokban« mit keres, arra egyszerűen azt fel lehetném, hogy ugyanazt, a mit a pogány Pilátus a pápista credóban. De hát magam is pápista vagyok és nem azt felelem. Hogy a *Tylenchus nem arthropodu* azt — hál' az égnek! — magam is tudtam. És hogy ennek ellenére ezt a közleményt (illetőleg egy nagyobb közleménynek ezt a kis töredékét) mégis a Rov. Lapokban nyomattam le, tettem azt azért, mert habár az ettől az állattól — a fonálférgtől — okozott kár ismertetése a tudományos állattan szigorú rendszere szerint nem tartozik ugyan a rovarok körébe, a *mezőgazdasági* állattan kevésbbé rideg rendszere szerint, ahol a cserebogár mellett az igazi mestelen [csiga, a hesszeni légy mellett fontosság dolgában a mezei poczok foglal helyet: ott egészen szépen meghúzódik a répa bogarak mellett a répa fonálférge és a drótféreg mellett a golyóüszög, meg a szárféreg is. Itt azután nem csodálkozik senki, hogy »de quid Saulus inter prophetas?« — És addig, a meddig nem lesz külön »Féregtani Lap«-unk, törődjünk bele — mi magyarok — abba, hogy a mikor egy közérdekű közleményről van szó, az a mezőgazdasági kártékony rovarokkal (állatokkal) foglalkozó lapban helyet foglalhasson.

Tablonowski.

ROVARTANI LAPOK

1899. december hó

MELLÉKLET.

VI. kötet 10. füzet.

Levélszekrény.

Nécsy István úrnak. Országszerte, sőt Európaszerte általános a panasza az idei rossz rovar-évadra, melyet a múlt tél enyhesége okozott az által, hogy a melegség az állatokat téli rejtekeikből kicsalogatta, a rákövetkező fagy pedig tönkre tette. A jövő évre való vigasztalás gyöngye reményre jogosít. A bécsi meteorologiai intézet szerint ugyanis a küszöbön levő tél ismét enyhe lefolyású lesz. És ha ez csakugyan valósul, akkor majd keresve kereshetjük a rovarokat. A megfigyelések másik fele januárban megy.

Szontagh Gusztáv úrnak. Papirzacskóban (Jüttniben) kapott oly lepkeket, melyek nehezen puhulnak, úgy kell kezelni, hogy a tort a hasi oldalra 10—12-szer vízbe mártott finom tűvel átszúrjuk. A szárításnak nem marad semmi nyoma, a lepke pedig néhány óra, olykor néhány percz múlva már teljesen puha s a kifésztésre alkalmas. — Dr Brancsik Károly úrnak. A bogár torzok rajzát és leírását kérjük. — Buda Adám úrnak. A küldemény közelebbi megy. — Bordan Istvan, Zilahi Kis Endre, Melot de Beauregard Lajos uraknak. A szívesen ígért dolgokat mielőbb kérem. A. — Kelecsényi Károly úrnak. Lepkéinek jegyzékét kérem beküldeni. A. — Stipanics József úrnak. Kérem látogasson meg. A. — Dr Szelényi Károly és Szalay Gyula uraknak. Az idei gyűjtésnek az eredményéről kérünk értesítést.

Nyilt-tér.

Rovar-gyűjtemények tulajdonosait (magánosokat úgy mint intézeteket) felkérjük, szíveskedjenek velünk közölni, hogy azok minő rovarrendek élnek fel, körülbelül hány fajt és példányt foglalnak magukban, ki gyűjtötte, mely években?
A »Rovartani Lapok« szerkesztősége.

Acherontia Atropos. Felkérem t. rovarászainkat, hogy a *halálfőpillét* és *bábját* lehető nagy számban hozzám beküldeni szíveskedjenek: Készségget szolgálók cserében más lepkékkel. Szívesen fogadnék el cserében *Saturnia pyrit*, *Vanessa C-albumot* és egyéb közönségesebb fajokat is, s e czélra kérem a fölös példányok jegyzékét.

Budapest VIII. Rökk-Szilárd-u. 32.

A. Aigner Lajos.

Kérelem. Hazánk bogárfaunájából a *Buprestidákat*, *Ceuthorrhynchidákat* és *Apionidákat* különös tanulmány és kutatás tárgyává téve, már néhány év óta erősen dolgozom e szakban, hogy az eredményt a R. L.-ban annak idején közzétegyem. Kérem tehát a tisztelt rovargyűjtő urakat, szíveskedjenek nekem a nevezett csoportokból bármennyit borszeszben az én költségemre küldeni. Felkészítés és meghatározás után a bogarakat köszönettel visszaszármaztatom. Egyúttal köszönetet mondok mindazon uraknak, kik ezen munkámban nevezett rovarok beküldésével eddig is szívesek voltak támogatni.

Baranya-Szabolcs.

Dr. Kaufmann Ernő.

Kérelem. Lepkészeinket felkérem, hogy *eltorzult lepkéket* (egyenetlen alakú vagy színű szárnyakkal stb.), beszáradt vagy kikelt *bábokat*, *gubókat* és *lepképetéket* (megölve), úgyszintén hernyóból vagy bábból kikelt *parasitákat* (ezeket külön-külön borszeszben, lehetőleg a lepke-faj megnevezésével) részemre félre tenni s alkalmissal beküldeni szíveskedjenek. Cserébe adhatok lepkéket és kifujt hernyókat.

Budapest, VIII., Röck-Szilárd-u. 32.

A. Aigner Lajos.

Coleoptera-kereskedés. Mint honunkban a legrégebb és legnagyobb rovarkereskedés tulajdonosa, ajánlom magángyűjtőknek, iskoláknak, gazdasoknak és erdészeknek 8000 hibátlanul meghatározott honi és külföldi fajból álló rovar-készletemet. Honi faunánk közönséges és leg ritkább fajai nagy számban, továbbá több száz exotikus faj. Iskolák részére gyűjteményeket olcsón állítok össze. Honi gyűjtőkkel szívesen lépek csereviszonyba.

Megkeresésre nyomtatott árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök.

Német-Bogsán. (Krassó-Szörény megye.)

Merkl Ede.

Magyarország madarai. *A hazai madárvilág megismerésének vezérfonala.* Irta: Dr. Madarász Gyula. Ezen munkából megjelent az *első füzet*, mely a szisztematikai részzel kezdődik s az *Éneklők* rendjének négy családját, ugymint: a *varju*-, *sárga-rigó*-, *seregély*- és *pintyéléket*, a *második füzet*, a *pacsirta*-, *billegető*- és *poszátaféléket* tartalmazza.

A munka díszes kiállításban, a szerző eredeti rajzaival, és színes táblákkal, quart formátumban 10—12 füzetben fog befejezést nyerni. Az általános ismeretekre vonatkozó bevezető rész az utolsó füzetben a tárgymutatóval egyetemben jelenik meg.

Előfizetési ára 1—1 füzetnek 1 írt 50 kr, az egész munkának 15 írt. Az előfizetési pénzek *Dr. Madarász Gyula*-hoz, (Magyar Nemzeti Múzeum) vagy a *Rovartani Lapok* szerkesztőségéhez címzendők.

Nagy rovargyűjtemény különösen gazdag Coleopterákban, Homoptérákban és Hymenopterákban, melyeket a legkiválóbb szakemberek determináltak, szekrényvel együtt igen jutányosan eladó. Bővebb felvilágosítást szerkesztőségünk ad.

Schröder Chr. tr., az »Illustrirte Zeitschrift für Entomologie« szerkesztője, az *Eupithecia*-genus tanulmányozásával foglalkozván, az *Eupithecia*-lepkék és élő bábok lehető nagy számát kívánja beszerezni. Ajánlatokat és küldeményeket e lapok szerkesztősége szívesen közvetít.

Bátorkodom a tisztelt *bogarászokat* a nálam már megjelent XIX. számú európai, de különösen Magyarország-, Bosznia-, Herzegovina- és Dalmátiában általam az idén gyűjtött igen ritka és mintegy 5000 fajt és válfajt (köztük egészen újak) tartalmazó Coleopterák árjegyzékére figyelmeztetni. Tavarnok u. p. N.-Tapolcsány.

Kelecsényi Károly.

Im Selbstverlage von *H. Wernicke* in Blasewitz bei Dresden erschienen: *Anleitung zur deutschen Normalpräparation von Schmetterlingen.* Preis 3 Mark.

SCHÖNFELD JÓZSEF

épület- és műlakatos

Budapest, VII., Dohány-utcza 94. sz.

Készít és raktáron tart

légszesz-forraló és hevitő készülékeket

üstökkel s ennek megfelelő edényekkel

gyógyszerészek és droguéristák

részére

és az ezek kezeléséhez szükséges eszközöket. Elvállal

villamos berendezéseket,

javitások elfogadtatnak, megrendelések pontosan eszközöltetnek.

3—2

Költségvetés díjtalan.

Dr. SCHÄFFER-féle

KÖSZVÉNYSZESZ (ANTIRHEUMATIKON)

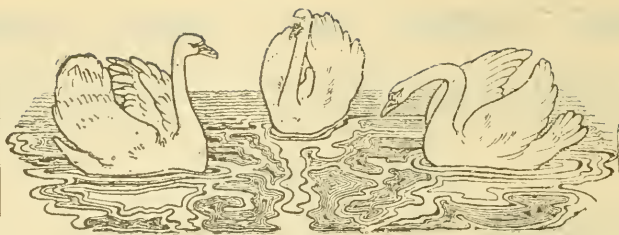
az 1895. évi párisi egészségügyi kiállításon az arany-
éremmel és érdemkeresztel, vörös szalaggal kitűn-
tetve, melyet elismerésükkel tüntettek ki: nagym.
Bende Imre nyitrai m. püspök ur, nagym. özv.
bellusi Baross Gáborné urnő és még számos előkelő
személytől használt s elismeréssel kitüntetett, ugy
több tekintélyes orvos által betegeken kipróbált
és melegen ajánlott csálhatatlan s egyedüli gyógy-
szer fejförccs (migrain) oldalszurás, influenza és
köszvény ellen.

Főraktár Budapesten, Török József gyógyszerárában.

4—2

Ára üvegenként 1 frt.

Gyógyszerész uraknak a szokásos engedmény adatik.

HEGEDÜS ÉS TÁRSA

BUDAPEST — CLICHÉ- és
KEREPESI-ÚT 53. SZÁM. RAJZ-MŰINTÉZET

FOTOCZINKOGRAFIAI, * * *
* * * AUTOTIPIAI CLICHÉK.

Különösen becses figyelmébe ajánljuk: *művek, folyóiratok, újságok, hirdetések, szak- és hírlapok, képes levelező-lapok*, szóval: mindennemű nyomtatványok czéljára szükséges clichék elkészítését, rendkívül előnyös feltételek mellett. 12—2

Peronospora fecskendők Fürdőszoba berendezések

Szivattyúk

minden neme házi és nyilvános czélokra a mezőgazdaság, építkezés és iparnál.

Szabadalmazott inoxydálási módszer szerint

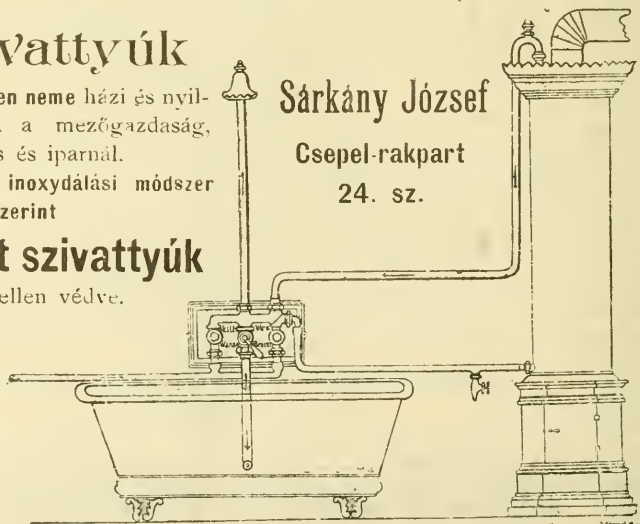
inoxydált szivattyúk

rozsa ellen védve.

Sárkány József

Csepel-rakpart

24. sz.

PRESZBURG TIVADAR

kő- és könyvnyomdai műintézet

s üzleti könyvek gyára

== tan-, író- és rajzszeretek ==

BUDAPEST, Óvoda-utca 47.

Ajánlja minden e szakba vágó könyvnyomdai munkákat, ugymint

gyógyszertári vignetták,

levélpapírok, borítékok

készítését legcsinosabb kivitelben, valamint

üzleti könyvek

berendezését a legszebb kivitelben.

Vidéki megrendelések

a legpontosabbban és legjutányosabb árban
eszközöltetnek.

Mn. Dentist **A. JURATUS**-féle

FÖGPASZTÁJA,

mely a legjobban ajánlható a fogak ép és egészséges fentartásához, mely első használat után nemcsak fehérré teszi a fogat, hanem a foghust is erősíti és minden fogkövet eltávolít, főképp figyelem fordítandó arra, hogy a víz mindig langyos legyen s a fogkefével jól dörzsölni. **Ára 50 kr.**

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG:

Bloch J., Budapest, Csengery-utca.

Kapható minden gyógyszer- és illatszertárban.

Mn. Dentiste **A. JURATUS** quinquina

SZÁJVIZE,

mely Párisban aranyérmekkel lett kitüntetve, a jelenkorban a legjobb szájviz, a fognak ép és egészséges fentartására, meggátolja a fogkőképződését, erősíti a foghust s minden rossz szagtól megóv.

A Mn. Dentiste A. Juratus-fele quinquina szájviz

használati utasítása:

egy pohár langyos vízbe 15–20 cseppet az említett szájvizből beönteni és vele a szájat reggelenként kiöblíteni.

3—2

Ára 50 kr.

Nov 6 fuzet 10
1899. dec.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01427 0151